

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע"נ

ברוך דוב ז"ל בן יבלחט"א משה חיים ווידרא נ"י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ"ל

מראה מקומות ראשי אש

לע"נ מרים שיינדל בת יצחק"א אפרים שמעון סינאוויץ

LAKEWOODDAFYOMI.COM

(א) 'עמ"ס חספוט גיט
ספ. ד"ה וכו' (ב) ספ.
לח. (קדושין מ:
(ג) סוכה ד: (ד) סוטה
מ: (ה) 'חוס' שבת י' וכו'
במה יחזק צה" (ז) צ"ה
(ח) קין מגילה מ:
(ט) ד"ס זה: (י) יבמות קט'
(יא) ע"י מגילה יד. רש
(יב) ד"ס נצח. (יג) יומא לה
ועיי"ש ברש"י ד"ה כה
(יד) תענית ד: (טו) וכו'
(טז) חוס' קדושין מ: (יז)

(ח) רש"י ד"ה פוט
מיס המתחיל ופות
נקמטה ראשית מדו
הוא:

[illegible][illegible]

יבא בשלום: [שמות יח]
 שלומי אשר במטחתי
 הפפרת מבין שני ה
 והיבית אשר בנה ה
 (כ) פה אמר "הש
 (לשעה ס, א) (ל) לא
 הוא והדבר אשר יק
 ולא תאגר כי תאכל
 שפמו: [מלכים כג, א]

ו. בראש אי דינא צעטו אי פסרה צעטו דעמחין להו בפסרה: היינו ת"ק. דאמר גומר הדין אי אמה ראשי לצנע חא
 ראשי לצנע והי' רשות הוא: איבא בינייהו מצוה. להזכיר פסרה למ"ק לכתא מזה: איבא בינייהו משתשמע בדבריהם.
 ע דבריהם ראשי לצנע עד שיגמר הדין ויאמר זה זכאי וזה חייב לרש"י בן מנסיא משתשמע את דבריהם ודעת להיכן נוטה
 אין ראשי לצנע: מקרא זה. וטעם בך: אלא בגדר מעשה העצם. עשהם אהרן פסרה בינו לבין עממו והורה הימך
 הם את אהרן ויבן

אמת קאי דרכיניז בצפיסה
 ורביס השיז מעון שיהא להס חקיקה
 לדמסיק: **אח** ע" דברי תורה.
 והס דלמריקן צפיק צמח מדליקין
 (שנה דף לה). שזאלין לו נשאת ונתת
 באמונה ואח"כ קצעת עמיס לתורה
 והסם וזחס שזוסק צבורה מיירי
 כשלא שלט קצע עמיס והסם מיירי
 כשלא עסק כלל אי נמי שזאלים לו
 מחזילה על משא ומתן באמונה ומ"מ
 יקבל דיוס מחזילה על דברי תורה
 וזוכי דריש ליה לקרא חזלת גיולי דיוס
 צמח שטנז¹⁹ מדברי תורה²⁰;

דהיינו גודל דגמלא שפוטרת את
האדם מן המיס כך הוא ראשית מדון:
שאינו

מִדְּרַב הוּנָא הָאֵי תִּיגְרָא דְּמִיָּא
יֵישָׁא אִמְר דְּמִי לְגֻדָּא דְּגַמְלָא
יָא סִימֵן: תְּהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר
אָה א"ל שְׂמוּאֵל לִרְב יְהוּדָה
דִּינִי תְּהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר וְאוּזִיל
יְהוּדָה: קֶרָא כְּתִיב (י) כֹּה אִמְר
לִרְב יְהוּדָה קֶרָא כְּתִיב (י) כִּי
יְהוּדָה קֶאֱמֵר וְאוּזִיל דְּאוּזִיל (י) מִבִּי
ל שְׂמוּאֵל לִרְב יְהוּדָה קֶרָא
יֵישָׁא תְּהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר וְאוּזִיל
יְהוּדָה קֶרָא כְּתִיב (י) בַּעֲצָלָתִים
יִגְרָא דְּרַחֲצָנָא: עֲלִיה אֲדִירָה
(י) גַּם אִישׁ שְׁלֹמִי אֲשֶׁר בַּטְחִיתִי
וְהוּה עֲזִיזָא אֲפֻתָיָא דְּסַפְסִירָא
יִיתֵן גְּרַמִּידִי לֹא סָגִי לִן אִמְר
לְךָ שֵׁם וּדְבַרְתִּי אִתְךָ מַעַל
כֹּאן עֲשֶׂהָ וְכְתִיב (י) וְהַבֵּית
וְעוֹשֶׁרִים רַחְבּוֹ וְשִׁלְשִׁים אֲמָה
זָאֵי וְהָאֶרֶץ הָדוּם רַגְלִי אִזְהָ
גִּירוֹ לִישָׁנָא דְּכַנּוּשִׁי הוּא אִמְר
גִּירוֹ רַב אַחָא בְּרִי יַעֲקֹב אִמְר
נִכְלָה רַב אַחָא בְּרִיה דְּרַב
אֲמַת' מִמּוֹר' יִרְאָה סִימֵן:
דְּכָל דִּיִּין שְׁדֵן דִּין (י) אֲמַת'
הֵינִים נִצַּב בַּעֲדָת אֵל בְּקֶרֶב
מִיתוֹ גִּוְרִם לִשְׁכִּינָה שְׁתַּסְתַּלַּק
ס עֲתָה אָקוּם יֵאֱמֹר ה' וְגו'
דְּכָל דִּיִּין שְׁנוּמֵל' מוֹזֵה וְנוֹתֵן
שׁוֹ שְׁנָאֱמֹר (י) אֵל תְּנוּל דֵּל כִּי
בִּם וְקֶבֶץ אַת קוֹבְעֵיהֶם נִפְשׁ
וְנוֹתֵן (י) לְעוֹלָם יִרְאָה דִּיִּין
יִגְיֹהֶם פְּתוּחָה לוֹ מִתַּחְתּוֹ
שְׁנָאֱמֹר

זו: עתה אקום. אסחלק משער צ"ד:
מטמו

בַּרְעָה וְדַע בְּדִקְוֹת לֵאמֹר לֵב חִיבֹת הַלֵּב
 וְשִׁוְהוּוּ אֲחִיכִי, (קדשׁ): חֲבֵת "דְּאוֹלִי" מִלְחָה
 וְדִפְרִי: (תְּרִגוּם לֵב כִּטָּה לְרוּחָן) (גְּלִיחִי)
 כִּתְרֵי הַחֵבֶת כִּינֵן רִשְׁלִי (גְּלִיחִי): (לֵב)
 וְהִיא חֵבֶת הַכִּנֵּן לְדַעַל "מִמְקוֹ" (רִשְׁשִׁי) וְכִי
 רִישׁ מֵאָה דִּינִים לֵאמֹר: (לֵב) צִיל שְׁלֵם (מִהֲרִישִׁי)
 לֵב שִׁפְרִי (בְּחִינֵי): (לֵב) צִיל שְׁלֵם (שְׁמוֹת כִּי)
 רִשְׁלִי (בְּחִינֵי): וְהִיא דְּבִרַת כִּינֵן עֲצֻמָּה:

בעיתו היינו תנא קמא איכא בינייהו מצוה
 רבי יהושע בן קרחה סבר מצוה ת"ק סבר
 רשות היינו דר"ש בן מנסאי איכא בינייהו
 משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין
 נוטה אי אתה רשאי לומר להן צאו ובצעו
 ופליגא דרבי תנחום בר חנילאי דאמר רבי
 תנחום בר חנילאי לא נאמר מקרא זה אלא
 כנגד מעשה העגל שנאמר ^(א) וירא אהרן ויבן
 מזבח לפניו מה ראה א"ר בנימין בר יפת
 א"ר אלעזר ראה חור שזובח לפניו אמר אי לא
 שמענא להו השתא עבדו לי כדעבדו בחור
 ומקיים ביה ^(ב) אם יהיה במקדש ה' כהן ונביא
 ולא הוא להו תקנתא לעולם ^(ג) מוטב דליעבדו
 לעגל אפשר הוא להו תקנתא כתישובה
 והני תנאי ^(ד) פוטר מים ראשית מדון מאי דרשי

על דברי תורה שנאמר פוטר מים ראשית מדר
לצינורא דבידקא דמיא כיון דרווח רווח אביי
כיון דקם קם: שמע"י ושת"י שב"ע זמור"ת
ואזיל טוביה דשמע ואדיש חלפיה בישתיה
קרא כתיב פוטר מים ראשית מדון ריש מא
אתרתי חלת גנבא לא מיקטל א"פ שמואל לו
ה' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא
שב בירי לשלמנא וחדא לעביד ביש א"ל שמ
שבע יפול צדיק וקם (ורשע יפול באחת ז') ההה
דינא שקל גלימא ליזמר זמר וליזיל באורחא
כתיב ^ו וגם כל העם הזה על מקומו יבא ב
היא ניימא ודיקולא שפיל אמר ליה שמואל ל
ימך המקרה וגו' ההוא דהוה קאמר ואזיל
לגוזייה וקם" א"ל שמואל לרב יהודה קרא כת
בו וגו' ההוא דהוה קאמר ואזיל כי רחימית
שכיבן השתא דלא עזיזא רחימיתן פוריא בר
רב הונא קראי כתיבי מעיקרא כתיב ^ז ונוגע
הכפורת ^ח ותניא ארון חשעה וכפורת טפה
אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה את
קומתו ולכסוף כתיב ^ט כה אמר ה' השמים
בית אשר תבנו לי וגו' מאי משמע דהאי ^י לא
רב נחמן אמר קרא ^{יא} ויין לא תשתה ולא
מהא ^{יב} תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר
איכא אמר מהא ^{יג} אוגר בקיץ בן משכ
אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונת
לאמיתו משרה שכניה בישראל שנאמר ^{יד}
אלהים יפוטם וכל דין שאינו דן דין אמת
מישראל שנאמר ^{טו} משדור עניים מאנקת אב
ואמר רבי שמואל בר (נחמן^{טז}) אמר רבי יונת
לזה שלא כדון תקדוש ברוך הוא נוטל ממנו
דל הוא ואל תדאק עני בשער כי ה' יריב
ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי
עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו

להם איזה בית אשר תבנו לי שתוכל שכינתי להיות מנומנמת

[illegible]

אֶת מִדְּבַר עַל שֶׁלָּא עָשָׂה כֵּסֶם: אֲדֹנָי
 כֵּהֵן וְנִצָּח הִיא: וְיָאֵל הִיא: אֲדֹנָי
 כִּנְיָנָהּ. דִּהֵא סִיפֵן לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּכֹחֶיהָ
 כֵּן יִהְיֶה וְיִכְרַז עַל הַמִּקְדָּשׁ עַל כֵּן:^(א)
 וְהָיָה תִּנְיָא. דְּלִית לָהּ מִשְׁמַשְׁמֶשׁ
 דְּבִרְיָהּ אִי אִמְהָ רִשָּׁא לְצִוּוֹת הָאֵל
 פּוֹטֵר מִיָּם מִזֵּי דְרִשֵּׁי בִּי: תְּחִילַת
 דִּינָּה. לַעֲמִיד לְבָא: עַל דְּבִרֵּי תוֹרָה.
 שֶׁלָּא עָסַק בְּצוּרָה: פּוֹטֵר מִיָּם
 פּוֹטֵר הַמּוֹרֶה מַעֲלֵיו הוּא רִשֵּׁי
 מְדוּנָה מוֹרֶה נִמְשָׁלָה לְנִיָּם^(ב) דְּכִמְצִי
 (יִשְׁעִי נָה) הוּא כֵל כָּמֹא לְכו לְנִיָּם
 אֲצִינְיָא דִּבְדִּיקָא. כְּשֶׁהֵנֵךְ גַּלְפֵּי
 עֵנִיָּם שְׂהוּא יוֹאֵל לְשׁוֹת אֶל אֲנִיָּם
 כְּפֵי מִנְיָם וְצִינְיָם קֹטֵינִם וְשֶׁל אֲנִיָּם
 סוֹמֵן מִיֵּד הוֹלֵךְ וְנִמְצֵיז וְשׁוֹב אֲנִיָּם
 יִכּוֹל לְסוֹמְנוֹ וְהִינֵי דְקָאֵמֵר קִרָּא פּוֹטֵר

ומריבה דומה לפוער מים פוער פומה
כמו פער רחס (שמות יג): "אָדער
גערט בחסיל'ן געשט
כערסוין לעפֿן געשט מענטען
מחמקות ונקצעות במקומן והכי נמני
כשאלס מרבה בקטטה מחמקות וצאל
ולא מקרא נפקא: חובידי דשמיטת
ומריש צק שואעס חרפסו דשמיטת
ואדיל צק שואעס כמו דזש דש
(גטין דף ט:): חלפיה בישיבה מאה
הלכו להם בשמיטתו מאה רעות שהייה
באות עליו על ידי החגר: פוטר מיים
המחמיל (6) (מדון) ופומה בקטטה
הוא מחמיל מאה דמי: מדון. נוטריקון
מא דמי ל"א מדון גנימטריא מאה
אחרי חלת גנבא א"י מיקרי. גלומים
אם עובר אלס עברה פעמים ושלס
ולא צאה עליו פורעטות אל יתמהנה
לחמרי חלה גנבא לא מיקטיל וסופו
ללוקח בחסונה: שב ברי אששמיטת
שנע בריות כריות לרגלי אלס לוי
ומכולס ינאל: וחד דקריא "עבירי ביש

הצאה לו: דמבי דינא שקלוא גלייפי
מי שטעטל צ"ד מילוא לפורעה לאחר
ציומר וצוויי. הוציל וזין אמת דנו לא
הפסד כלום אלץ גליפי הוציא מידו:
ב"ה בעד הווא. צימור כמיז ומשמעל לא
שנא זכאי ולא שנא מייד כולן צמשמע:
דיא ניימא ודיקווא שפיץ. כשאשהכח
מנומנת הסל שעל ראשה שהיא נותנת
פיליכ ומלאכת ידיה צו שפיל כלומה
מתוך שהיא עולה אין מלאכתה זכרה
וכולן משלות איה. אדייז גלייפי ויכד
הירם אגרופו עלי ועמד לגלידי
רחימיתין הווא ציווא. כשאשהכח
עוה ציי לאשמי: אפותיא דפספסרא
שביבן. על רוחה הסיף היינו כוכבים
שמי: לא סגי צי, לא די לנו: הרי באצ
נשרה. גועה מן הקרקע הרי שהצב"ה
שלשים אמה ואורכה ששים וכשתטאו

וְיָבֵא בְשִׁלּוֹם; (שְׁמֹרֶת יוֹרֵד) (1) מַעֲרֹתָם: מִן הַמִּקְרָה וּבִשְׁמֹרֶת יוֹרֵד;
שְׁלֹמֹה בְּמִתָּתָהּ בּוֹ אוֹכֵל לֶחֶמֶה הִגְדִּיל עָלֶי; עֵקֶב: (חֲלִיל מֵאֵל) (2)
הַמִּתְּחַבֵּר מִבֶּן שְׁמֹרֶת וְהַכְרִיבִים אֵשׁ בָּהֶם אֶל הָעֲדָתָה וְאֵל כָּל מִן אֲנָשִׁים
(3) וְהַיְתִי אֲשֶׁר בְּנֵה הַמִּלֵּךְ שְׁלֹמֹה לִי שְׁמֹעַ אִמָּה אֲרָפִי וְעֹשֶׂה וְרָחֵם
(4) הַשְּׁמִימִם בְּסֵפֶא וְהַחֲזִין יוֹרֵד תְּלִי אֵה בֵּית אֵל
(5) הַלֵּב אֲבָדוֹ פִּינִם מִשְׁמָשֶׁם בְּקֶלֶן הַתִּשְׁמֹעִין לֵאמֹר
(6) וְהַכְרִיב אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם מִתְּקַרְבֵּן אֲלֵי וְשִׁמְעוּהוּ; (דְּרִיטִים יוֹרֵד) (7) מִן
וְעַל הַחֲזִין בְּהַכְרִיבֵי הַמִּלֵּךְ; (דְּרִיטִים יוֹרֵד) (8) הַכִּין בְּפִינֵי הַחֲזִין
(9) וְהַכְרִיב אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם מִתְּקַרְבֵּן אֲלֵי וְשִׁמְעוּהוּ; (דְּרִיטִים יוֹרֵד) (10) מִן

**מסורת הש"ס
עם הוספות**

[illegible]

ה. מלחמתה של מורה^(א) : אם ברור פל.
של הטמיה : שתלמיד היושב לפני רבו.
ודא : שיגיעו נקודת קטנה מן הקורה
על שומרון ומתרגמין ליסר ליומין ;
טבחי : בקיץ נטרפות : אם דומה
הדיין למלך . שכן בטב דין ומלא
המנה כמלך : ע שהא עשר : שמהור
על הגרנות . לשאל מרומומי ואף
זה לרץ לחור לשאל ב"ד : קום עליה
באמורא . להשמיע דרשה לציור מה
שילוש קל : ודו בהיכא קדשו . סמוך
להאי קרא דהוי אומר לעץ הקיפה
עורה לאבן וגו' הוא יורה הנה הוא
חפוש וגו' כחצ' : מה מפיו כל הארץ
יכלה על עון קדם (ב) את כל הארץ
בא עץ . משמע דין דכמיז (גדרס ט)
כי האדם עץ השדה ומוקמין ליה

שנאמר ^א הנה מטתו של שלמה ששים וגבורים סביב לה מגבורי ישראל כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות מפחדה של גיהנם שדומה ללילה דרש ר' יאשיה ואיתימא רב נחמן בר יצחק ^ב מאי דכתיב ^ג בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושק וכי בבקר דנין וכל היום אין דנין אלא ^ד אם ברור לך הדבר בבקר אמרוהו לאו אל מהכא מהכא ר' חייא בר אבא א"ר יונתן ^ה מהכא ^ו אמור לחכמה אחותי את ^ז אם ברור לך

ישאינו צריך **לכלום**. כלומר דגמיר
וסביר וכן מוכח מדמיימי
עלה דבי נשיאה אוקמו דינא דלא
גמיר ומיהו צפ"ג דכחוסות (קד קה):
מיימי לה על דין שאינו מקבל
שוחד ומשמע שאינו צריך לכלום
שהוא עשיר ^(ק):

תהא זריו. שלא להטיל אימה על
הציבור לרדוחם יותר מדאי
וכן מוכח לקמן (דף ט.) דדרשין מהאי
קרא אזהרה לדיין שיסבול את הציבור:
פסילנא

רבינו חננאל

כתיב בית דוד כח אמה
ה' דינו לבקר משפט.
דרש ר' יאשיהו אם ברור
לך הדין הריני על כוונת
עם מי האמת ומי הזכאי
לך מי החייב כמו שברור
לך כי הדין ברור כה שנה
ראשונה של יום כלא
כלום ספק ואמרו, ואם
עדיין לא ברור כל אלא
תאמרו כיצא בו אמור
לחכמה אחתיו את אם
ברור לך הדין בכיור
שהיא אחתך שהיא
יצאה ממעי אמה שהיא
אסורה לך ואמרו וכו';
עשרה שישלשך ברין

הדבר כאחותך שהיא אסורה ה' ^א בן לוי עשרה ^ב שיושבין בדין ^ג לתלמיד היושב לפני רבו ^ד רב עשרה רבנן מבי רב אמר כי ה' אתי טריפתא לקמיה מכניף ומ' היכי דלימטיין שיבא מכשורא ^ה מאי דכתיב ^ו מלך במשפט יע' למלך שאינו צריך לכלום יעמ' יתרגמה דבי נשיאה אוקמו ה' מתורגמניה דריש לקיש קום ע' פתח ואמר ^ז הוי אומר לעץ הכ' וזב וכסף וכל רוח אין בקרבן ביהיכל קדשו הם מפניו כל ה' הציבור ^ח שאינו הגון כאילו נותן תתן לך וסמך ליה ^ט לא תמע' תלמידי חכמים כאילו נמעו אי' ^י לא תעשון אתי אלהי כסף וא' הא דעץ שרי אמר רב אשי א' רב כי הוה אתי ^{יא} לבי דינא אמ' לית הוא עביד וריקן לביתיה ^{יב} אמבוהא (דספרי) אבתריה ^{יג} יאבד (וג') מר ^{יד} וזוטא ספירא ^{טו} כי לא לעולם חוסן ואם נזר ל' רבנן ^{טז} הוו מתונן בדין דכר' המשפטים אמר ר' אליעזר ^{יז} לא תעלה במעלות וסמך לוי' מיבעי ליה ^{יח} אמר רבי ירמיה וז' הונא כי הוה נפק לדינא אמ' ושופרא וסנדלא ^{יט} ואצה את' מקל ורצועה תהא וזי' ^כ שמעו ^{כא} לבית דין' שלא ישמע דברי' לבעל דין שלא יטעים דבריו ^{כב} שמע בין אחיכם ^{כג} רב כהנא אט' צדק אמר ריש לקיש צדק אור' (ובין גרו') אמר רב יהודה אפ' אפילו בין תנור לכירים ^{כד} לא' תכירו רבי אלעזר אומר לא' אמר לו לאו אושפיזכני את א' ^{כה}

ולד תלוי בצואר כולן
פילו תלמיד היושב

לפני רבו, **וְרֵב הָוּגָה** אֶת־
מִכְנִיָּה בִּרְאֵת עֶשְׂרֵה חֹרֶב
וְהָוָה, וְרֵב אֶת־עַבְדֵּי
תִּשְׁרֵפָה הָוָה וְכִלְוֹ
טִבְיֹו וְהִמְחִיט אֹמֶר כִּי
הִכִּי לְיִשְׁרָאֵל שִׂכָּא
מִכְשֹׁדֹו. מִלֵּךְ **מִבְּשֵׁט**
עֲמִידֹו אֶרֶץ, אִם רֹמֶה
אֶרֶץ לִמֵּלךְ שֶׁאֵינִי צָרִיךְ
לְכֹלֹו לְחַיֹּת מִמֶּי אִם כִּהְנֵה
עֵינֵי רֵב אֶת־הָוָה לְשִׁיל
מִחוּרֹו עַל הַתְּרֹט לְשִׁיל
תִּרְמֶה לְחַיֹּת, לְכֹלֹר
חֹרֶב כִּי כֹה לִמְחֹות מִלֵּךְ
שֶׁהָוָה מִמֶּנּוּ, וְכִי
עֲמִידֹו רֵב לְיִשְׁרָאֵל
שֶׁאֵינִי הָבֹן כֹּאֲלוֹ שֶׁ
אִשָּׁה וְרֵב עֵינֵי הָוָה
מִתְחִיב בְּרִי, שֶׁאֵינִי יִסְסֵה
הָרִיץ עַל רֹאשִׁי עִם
קֹדֶשׁ, כִּי לֵאמֹר חֲנוּן
הָוָה, רִצְוֶנָה, הָוָה
לְרִיץ שֶׁלֹּא יִסְסֵה דְבָרֵי
לְרִיץ שֶׁלֹּא עָלָה בְּפֶנֶי הָוָה
רִיץ, הָוָה, לִבְעַל רִיץ
שֶׁלֹּא שְׁמִיעִי וְדְבָרֵי רִיץ
שֶׁלֹּא בִפְנֵי בְּעַל רִיץ,
וְצֹקֵת אֶת הָוָה אוֹחֵר כִּי
חֲמֻכָּה, כִּי אִשָּׁה וְרֵב
אֶחָד אֶמְלֹו כִּי בִּרְת
לְעִלִּיָּה, צָרִיךְ הָוָה
לְחַיֹּת כִּי מִכְשֵׁשׁ
הַתְּרֹט הַתְּעִיל עַל הַבֵּית
כִּמֶה הָרֵב שֶׁיִּרְמֶה כִּי
יֵשׁ לִבְעַל הַתְּעִילִיָּה
בַּחֲתֻמָּת, כִּי צָרִיךְ לִבְעַל
בְּקִי כִמֶה הַרְחֹקֶת הַתְּרֹט
אֶת הַכְּחָלֹו אֶת הַיְּחִידָה
שִׁתָּת הַתְּרֹט, וְכִמֶה
הַרְחֹקֶת הַכְּרִיָּה הַתְּחִימִיק
שֶׁהָוָה אֵין לֹא לְשִׁעוֹת
וְכִינֵצָה בְּרִימִים לְהֵלֵךְ, וְלֹא
שֶׁהָוָה (קֵל) בְּעֵינֵי מִפְּנֵי
זֶה כִּי בִלָּא יִשְׁמֹעַ
מִמֶּךָ וְכִלָּא תִחַת מִמֶּךָ
בְּכִיּוֹת

הנחות וציונים

ו גִּירְסַת רִי"ף וּרְאֵשׁ
רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר
נַחֲמָנִי (גְּלִילִין): **ז** צֶל
יוֹחָנָן (גְּלִילִין) וְכִהִי
בִּכְתָּי (וְכִהִי נֶכֶן כְּרֻמוֹכָה
נִרְאָה לַהֲרִיא שֶׁשֵּׁס נָפַל בָּהּ
לִפְנֵינוּ: **ז**) כְּתָי בֶר כֹּה
מִמַּעֲמִידֵיו (וְכִהִי בִּכְמָה
ח) כָּצַת כְּתָי וּבְרָאשׁוֹתֵיהֶן
בְּשִׁבְעוֹת, (וְכִהִי נֶכֶן רֹבֵר
לִיתָן (גְּלִילִין) וְכֵן לִיתָא

גליון הש"ם

מרא א"ר ירמיה
איתימא ר' חייא בר
בא. ע"י טורי אבן
גילה דף ז ע"ב ד"ה
מנפך:

הגהות הב"ח

ו' עון הזה כל כ"ל
ומיבט את נמחק:

ליקומי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

נורה אור השלם

הַהֵן מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה
שִׁים גְּבִירִים סָבִיב לֵה
גְּבִירֵי יִשְׂרָאֵל: כָּל־
הַזֶּה חֶרֶב מְלֻמָּדִי
לַחֲמָה אִישׁ חֶרֶב עַל
רֵכוֹ מִפְּחַד בְּלִילוֹת:
[שיר השירים ג, ו-ח]

בֵּית דִּוֵּד פֶּה אָמַר יי

וְהָיָה לְפָנֶיךָ לְעֵדָה וְאֵין מִכְבָּה
מִפְּנֵי רֵעַ מַעֲלִיכֶם:

[ידמיה כא, יב]

אָמַר לַחֲבֵמָה אֶחָדִי
וַיִּמְדַּע לִבְיָנָה
תִּקְרָא: (משלי ג, ד)

מִלֶּדֶד בְּמוֹשָׁפֶט יַעֲמִיד
דָּן וְאִישׁ תְּרוֹמוֹת
הֶרְסָנָה: [משלי כב, ד]

ה'י אמר לעץ
קצצה עירי לאבן
ממם היא יורה הנה
וא תפוש זהב וכסף
כל רוח אין בקרבו:

[חֲבִיקוּ ב, יט]
וַיְהִי כֵן וַיָּקָם מֶלֶךְ הַמֶּלֶךְ
מִפְּנֵי הָאֱרֶץ:

[חֲבֻקָּק ב', כ']
שְׁפָטִים וְשֹׁמְרִים תִּתֵּן
לְבָרְךָ מְשׁוּרֵי אֲנִי

אלהיה נתן לך
שבטך ושפטו את
העם משפט צדק:

לֹא חָטַע לְךָ אִשְׁרָה
לְעֵץ אֶצֶל מִזְבֵּחַ יי
לְמַעַן יִשְׁמְרֶנּוּ הַיּוֹמִים

לֹדִי: [דברים מז, כא]

לְהַיָּדֵם כִּסְף וְאֶלֶּה
לֵב לֹא תַעֲשֶׂה
אֲמָרוּ אֵין: [אֵיב ב, ו-ז]

אֶת שְׁפָטֵיכֶם בְּעַת
(ס) לֹא תֵשָׂא שְׁמִיעַ

מבחינו (מברש"ל):

⁽¹⁾ תלמוד: אצל מוכה. ומ"ח
מכפרין ומנינין כמנזח: אלה האב
בשבי' בפק. לין שהעמידוהו ע"י
שנתן ממון למלך על כך: ד"רנא.
לדון: דקפלא. לשא עליו מנוט ועל
עלמא היה אומר: וצבי ביתיה לית הוא
עביד. לרמי צמו אינו עושה כאן:
וריקן ל"ביתיה ע"י. שאינו משכר
כאן כלום: וזואו שתדא ביאה.
לחזור לבתי כלאה שנתא ממנה
גלא חטא שלה אטעה ואנשה:
אמבוחא. סיעת אנשים: אם יעלה
לשמים וגו'. כדי שלא תזנח דעמו
עליו היה אומר כך: בגל' גלל
רעי: מבח' יהו. נושאין אותו על
הכתף שהיו זקנים ואינם יכולין לרוץ
ומטריחין את הציבור לעמוד בפניהם
לפיכך היו עבירים נטמאין אחת
מהם: בשבתא דרגא. שבת ששאלין
בו בהלות הרגל והיינו שלשים יום
קודם הרגל⁽²⁾: מתוירים. רגילין
בהמנהג כדי לעיין בה יפה קודם
שמתכווין: במעלות. חקוקה
וצמודה: על עץ ארזים עם קשר.
כשהיה הממורגמן דורש היו הציבור
יושבין לארץ והמפקיע ציניהן לילך
ולישב במקומו נראה כמפקיע על
ראשן: וספד' ליה וא"ה המשפטים.
כלומר אף לסופטים אינו מזהיר: ד"ר
הדיינים. דשיבא בזה שימה דבר
המנוטל: רבועה. למלקות⁽³⁾: מק'.
למכת מרדות עד שיחזור בו: שופר.
לשמחה וידה⁽⁴⁾: מנדל. לחליצה:
ואצוה. כל זואה לשון זירוז הוא
דחמיא (קדושין דף כט:). כל מקום
שנאמר לו אינו אלא לשון זירוז
ועל מה אינו על המקל והוא
הרצועה שהיו ממליצין איהם על הציבור
לשם שמים: שמוע בין אחיהם.
כשיהיו שמים יחד שמעו דבריהם
ולא תשמעו דבר זה בלא זה שמעדר
דבר שקר כדברי חזקוני לפי שאין
מכחישים⁽⁵⁾ ומכיון שלז הדמין נוטה לו
לזכות שזו אין לנו מהפך בחבות
השני כל כך: שבע. דצריך דין
לא תשא אזהרה לצעל דין: בין איש
אלו יורה אלא העלה אותו בדמים
י תנור עודף על הכירה וארץ להוסף
אמר ליה. ההוא גברא לשה: וזואו
ינא אית יי. ורואה אני שמחא דין:
פסילנא

ואמרו ואם לאו אל תאמררו אמר ר' יהושע
 דר תלי בצואר כולן פשיטא לא צריכא אלא
 זונא כי הוה אתי דינא לקמיה מיכניף ומייתי
 יו דלמימי^א שיבא^ב מכשורא רב אשי כי הוה
 תי להו לכולהו מבחי דמתא מחסיא אמר כי
 יאתא רב דימי אמר דרש רב נחמן בר כהנ^א
 ארץ ואיש תרומות יהרסנה אם דיין דומה
 ארץ ואם דומה לכהן שמחור בבית הגרנות
 נא דלא הוה גמיר א"ל ליהודה בר נחמנ
 ה באמורא קם נחין עליה ולא א"ל ולא מידי
 ה עורי לאבן דומם הוא יורה הנה הוא תפש
 עתיד הקב"ה ליפרע ממעמידין^א שנאמר ו'ה'
 יין אמר ריש לקיש^א כל ה'מעמיד דיין (על
 אשירה בישראל שנאמר^א שופטים ושופרים
 אשירה כל עץ אמר רב אשי^א ובמקום שיש
 מזבח שנאמר^א אצל מזבח ה' אלהך כתיב
 ה זהב אלהי כסף ואלהי זהב הוא דלא עבדי
 ה הכא בשביל כסף ואלוה הכא בשביל זהב
 הכי ברעות נפשיה לקטלא נפיק וצבי ביתיה
 ייל ולואי שתהא ביאה כציצאה כי הוי חזי
 א^א אם יעלה לשמים שיאו [וגר] כגללו לנצח
 כי הוו מכתפי ליה בשבתא דריגלא אמר הכי
 ד דור דרש בר קפרא מנא הא מילתא דאמרו
 א^א לא תעלה במעלות וסמך ליה^א ואלה
 יין לדין שלא יפסע על ראשי עם קודש שנא'
 ואלה המשפטים אשר תשים אשר תלמדם
 תימא רבי חייא בר אבא אלו כלי הדיינין רב
 הכי אפיקו לי מאני חנותאי מקל ורצועה
 שופטים בעת ההיא אמר רבי יוחנן כגדר
 בין אחים ושפפתם אמר רבי חנינא^א ואזהרה
 בעל דין קודם שיבא בעל דין חבירו ואזהרה
 יין קודם שיבא בעל דין חבירו קביר ביה נמי
 מהכא^א מלא תשא^א לא תשיא^א ושפפתם
 הדין ואחר כך תכתבו^א בין איש ובין אחיו
 ו בין בית לעליה^א ובין גרו אמר רב יהודה
 תכירו פנים במשפט רבי יהודה אומר לא
 נכתרו אושפיזכניה דרב אתא לקמיה לדינא
 לו אין^א אמר ליה דינא אית לי אמר ליה
 פסילא

תשא. לא חקל שמע שזא אזהרה לדין וקרי ביה נמשח
תאמר טול אמה בית ואחזק עליה ומה צדק הרי לכל אה
מגורו תשימי דירה אל תאמר יטול זה ממנו וזה מיהר ש
לא תנבחרו. אם הוא שונאך לא תעשה לו כנכרי למי
עשימי עמך מסד: א"ל. רב אין: אמר ליה יהודה גברא

אָמערן אַיף: [אייב, ו-ו]

אֶת שְׁפָטֵיכֶם בְּעַת
(ס) לֹא תִשָּׂא שְׁמֵעַ

מבחינו (מברש"ל):

שֵׁשׁ וְרֵאשִׁי לֶעָב יָנִיעַ: כְּגִלְלוּ לְנֶצַח יִאֲבֹד רִי
 דָּוִד: (משלם, כד) (ז) לֹא חֶעֱלָה כְּמִשְׁעֵל עַל מִזְבֵּחַ
 שְׁמִימִים אֲשֶׁר תִּשְׁמִי לְפִיחָה: (שמות כג, א) (ז) אֲנִי
 שֹׁמֵר עֲדָק בֵּין אִישׁ וּבֵין אֲחִיו וּבֵין גֵּרָו: (דברים י
 עזר חקם: (שמות כג, א) (ז) לֹא תִפְרִיזוּ פָנִים בְּמִשְׁפָּחָ
 אֱלֹהִים הוּא (הרבר אשר יקשה מכם תִּקְרְבוּן וְ

לְבָסִים: (שמות ב' יא) אִם עֲרֵלָה שֶׁ-

(כ) בִּי לֹא לְעוֹלָם חֶסֶן (אִם עוֹלָם לְדוֹ-

עֲרֵלָה: (שמות ב' יב) (מ) וְאַל תִּהְיֶה

הַהוּא אֲחֶיךָ שֶׁמֶד בֵּין אֲחֵיכֶם וְלֹא

שׂוֹא אֶת תְּגוּרָתוֹ מִפְּנֵי עַם יִשְׂרָאֵל בְּהִשְׁמַחְ

וְעֵינַי רָשָׁע שֶׁתִּמְנַע לוֹ, אֲדוֹלָם

(וְכֹסֶם שֶׁהֵיכָה בְּרָשִׁי) וְעַפְיָו חִיקָנוּ

מִתִּי"ם מִמְּבַדִּים, וְכִאֲדוֹלָתוֹ הַתְּלִמְדוֹ

אֲלֵהוּ: (לֵבָיִן) וְכִיִּה בְּדוֹרֵהוּ:

רַב כְּהֵנָּה מוֹתֵנִי מֵלֵא תֵשָׂא, וְכִיִּה

יִהְיֶה, כִּיִּה בְּרָשִׁי לְקִיּוּשֵׁי: (נ"ח) [בִּלְקוּט]

וְרִשְׁלִי (בִּלְקוּט) וְעֵינַי הַנִּתְּנָה

הודפס מאתר אוצר החכמה

תלמוד בבלי <עוז והדר> - כה סנהדרין / תלמוד בבלי {עמוד 25} (726077)

[ב"ע ז · א"ע ז קד]

סנהדרין פרק ראשון דיני ממונות

מו

איש שלם ותמים במעשיו שנאמר כי שבע יסול לדרק וגו' ור"ל למדל מערכת השמים שהם שבעה סרבי לכת יסול שבעה פעמים שכלם מנגידם לו אבל הוא קם בצולם מחד וזמור שהקב"ה משנה מזלו בכלם ועונה וכמ"ס בצנצנא ארזא אחור ההוא וגו' אבל הרעע בנחת יסול השנה מזלו כלם לו לעונה ולו הוא יסול נצחא דהיינו בדרשו וכו' מזלו יסול הלינו: **שקלי גביהם יבוי**: ר"ל גלימה שהוא כסות העליון שחדר הולך לו לבסוד ויבטיא חייב מביט דין שקלו ממנו הגלימה בפרעון חוב צב"ד ואין מניחין אותו לילך לביתו בגלימה אבל כסות ההתחון דאי אפשר וזלמו לילך ערוס ודאי דאין שוקלים מיניה דהא מסדרין גביהם טו והיינו למחרת בעלמא ון אפילו מגלימה דעל כפסיה דהיינו צד העליון שגבם לבסוד לפי צב"ד נוטלין ממנו הב"ד לפרעון מיד ואין מניחין אותו לביתו בגלימה וכל כפסיה ואפס"י יאמר דלחור וילין בצורהם שהולך מצב"ד לביתו מגלי מטעם כבוד חו"ש דעל העם כל מקומו יאמר בשלום שהם הממחייב בציהור מצב"ד לביתו בלא גלימה וכבודו שניטל ממנו וניתן לפרעון חצירו יהיה בשלום שלא יטערט ולא יתקוטע עם חצירו על כך יאן: **הארייה הגיוורה וקם**: עפ"ש"י: ואין זו במשמעות מלת וקם ור"ל לפי הקרא דלחייא דלחייא בנאדם שחוב"ש וניטות וניטות לשמרו והוא קם על האשור לבסודו וקרא לבסוד דלחייא ומה בשבסו כמ"ס יבן דבר גלימל יאמר כי קללו לומר ויטעם שכן לא יספיק קבוצ ואמר ומה ה' חנוי וקיימנו וגו' וע"ז אמר כי בשבסו גם איש שלומי אשר בנחמיו לו לשמרו מיד גלימל הגדיל עלי עקב היום את עקבו מן הארץ לדרום על וק"ל: **והבית אשר בנה הדיבץ שלמה וגו' בוי**: ע"ין פירוש רש"י שיהא לשון הגמרא שאמרו ולבסוף כתיב כה אמר ה' וגו' ולא קאמר ולבסוף גבי בהמ"ק שגנה שלמה וכו' ואם כיוננו שהגמור שהביא קרא דשלמה דלחייא קרא לו לכאורה לפי החיובן בדבית של שלמה נמי היה ואחרון יגן של מה ולא ה"ל לאחיי מאחריו ורובתו של מה היא ארץ ארזא ורובת המשכן אלא מארון שהיהה סבינה מנומנמת עלי והנהלה משום דקאמר ולבסוף כתיב כה אמר ה' וגו' איזה בית אשר בנה וגו' הביא קרא דשלמה דהיינו הבית שגנה שלמה שהיה ארזים כ' וגו' ואפס"כ לא היו סגי ליה בכל הבית כמ"ס איזה בית אשר בנו וגו' והוא עצמו המשל שיחין גרמדיי של אורח הבית המקדש לא היו סגי לן עוד ונראה לומר דמייחין קרא דשלמה לומר בדבבין בית המקדש נמי לא היו רחיימין עזרא אלא שיהיה רחיה מקדש דמשכן ויעודיהם של ודברתי וגו' שהיה סבינה מנומנמת לדבר עם משא פה אל פה מצוי שני הכרוכים שלא היה מחוץ קרן אמה וחצי מעל הכפורה עשרה טפחים סמוך לקרקע אבל בשלמה א"ס שהיה

תידושים

רש"י בד"ה אצל מזבח וּתְלִמִּידֵי חֻמְּיִם. לל"ל: רש"י בד"ה וּסְמִיךְ כו' אֵינִי מַהֲדִיר. ס"ד: רש"י בד"ה שְׁמוּעָה כו' שֶׁאֵין מִכְחִישוּ כו'. לל"ל: רש"י בד"ה אִמֵּר לִי הָאֵל הַזֶּה גִּבְרִיא לְרַב. ס"ד:

פְּתוּחָה לֹא מִתְחַתֵּיו כו'. מר"צ וגיהנס' גליות וגיהנס אצרכס דירר לוי גליות חירות ממלאך המות חירות משעבוד גליות עכשיו שומין יין סרף במקום גיהנס פסוק כו':

דף ז ע"ב גמ' הוי האומרים לַעֲמֵץ הַקִּיפָה עוֹרָה לֹאֲבֵן דּוֹמֵם הוּא יוֹרֵה הֵנָּה הוּא תַּפְרֹשׁ הָדָב וְכַפֵּה כו'. לפי שעל צ' גוויי נרמס מצא לוי על אינו

אן ויקרא רבה ב, א. בן קהלת ז, כח. גן וע"ע בתוס' קידושין דף מ ע"ב ד"ה אין תחילת דינו, וכוני' אגדות למהר"ל כאן. דן לקמן דף עב ע"ב. הן לקמן דף פא ע"ב. ו' עיי' לקמן דף סא ע"ב וע"ע בבנינו ו' בברייתא וימא דף פו ע"ב ורמב"ם פ"ג מהל' תשובה ס"ח. זן אבל ביד רמיה "איש שלום" ע"ש. חן בראשית טו, ה. טן ב"מ דף קיג ע"ב. ין ב"ק דף יא ע"ב. יאן וע' ביאור הגר"א למשלי יח, כה. יפן תהלים מא, טז. יגן צ"ל "הארון" (דפור'). ידן מלכים א, ח. יא. טזן סימא א סעיף ב. טזן דף ח ד"ה והמשכית

יד יוסף

א חולין קמז ע"א:

ציונים

הרי שאמר לו אביו עלה לבירה וכו'. דרשות חת"ס דף שטב ע"ב.

עולם שכולו ארוך. רצ"ה קומץ המנחה ח"א אות י.

בעבודת כוכבים הקב"ה מצרף מחשבה למעשה. אלשיך עה"ת שמות כג. בינה לעתים דרוש יז ד"ה ונראה. מהר"ל דרשות עמ' עח, תפארת ישראל עמ' פו. משך חכמה ויקרא ח/ז כז, במדבר טו/ל כה/ה. מכתב מאלהוג-134.

ליקוטים

הזה והקדן קיימת לעולם הבא כמו שנפרש בסמוך, ולפיכך אם היתה שקולה מכרעת, כי לא צריך רק להכריע, וכל המצות אינם שווים לאלו המצות שיהיו אוכלים פירותיהם בעה"ז ולפיכך מצות אלו ראויים להכריע. וכל העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו מטיבין לו וכו' מו' שריבו וכו'. פ"י כי כל מצוה ומצוה וכן כל עבירה ועבירה יש לה תשלום בפני עצמו, ואם רובו עבירות ועושה מצוה אחת, הש"י משלם לו מצוה זאת כאלו קיים כל התורה כולה, ולא שיהיה שוקל כנגדו העבירות. ומה שאמר כאילו קיים את כל התורה, כי מצד זאת המצוה שהיא חלק התורה דומה כאילו קיים כל התורה כולה. וכן אם צדיק גמור ועושה עבירה אחת, מצד אותו עבירה נחשב כאילו שרף כל התורה כולה. ומתירן מתניתין דעבדין ליה יום טוב ויום ביש. כלומר דהא דאמר מטיבין לו,

תריב

מהרש"א

בד הרי שא"ל אביו עלה לבירה כו'. ולא תקשי לך מכל היעודים שצמורה דא"ל לפרש רק בעוה"ז שאל תשמעו יצואו עליכם כל הצרכות והטובות וישבו על אדמתם וזה הפך אס לא תשמעו יצואו כל הקללות ואצדמם מן הארץ ד"ל לרבי יעקב דמוה צרכות הרצים ומעשיהם הטובים מציאים להם כל הצרכות וטובות שזכרו צמורה גם בעוה"ז וכן צהיפך צמורה הרצים אצל ר"י לא אמר כן אלא ביחיד שמרובה צרכות אין שזכרו רק לעוה"ז דצמורה"ו מריעין לו כדי לזכותו בעוה"ז וכן צהיפך צמורה עונות מטיבין לו בעוה"ז כדי לטורדו בעוה"ז ובענין זה אמרו (אבות פ"ד מט"ו) אין צדינו לא מיסורי צדיקים ולא משלות רשעים ומה שיש לדקדק עוד בדברי רבי יעקב עיין בחידושינו סוף מס' חולין (סי' סג צע"י ד"ה אלא למען): היכן טובות ימיו של זה כו'.

עיון יעקב

בד הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה לבירה ושלח את האם ונטל הבנים. והא דקאמר שתי מצות ביחד כבוד אב ואם ושלוח הקן י"ל דאילו לא עשה רק מצוה אחת הייתי אומר דלכך לא קבל שכר מצותו לפי שעשייתו היתה שלא לשמה כדי לקבל שכרו אבל זה שעשה שתי מצות ביחד בודאי היתה עשיית השניה לשמה דהא באחת מהן כבר יש לו שכר אריכות ימים והטבה ואפ"ה נפל ומת מכלל דשכר מצוה בהאי ליכא אפילו עשה לשמה: היכן טובות

ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה. הא דלא קאמר סולם רעוע הוה דקביעא הזיקא ולעולם שכר מצוה בהאי עלמא איכא ולפי מ"ש בתוס' רי"ד הובא בתאווה לעינים שכתבו וז"ל סולם רעוע הוה ובעלייתו ה"ל לינזק עכ"ל נראה דכוונתו לתרץ קושיא זו דליכא למימר ששכר מצוה בהאי עלמא איכא ומשום דקביעי הזיקא ניזוק אם כן ה"ל לנזק בעלייתו אלא ודאי ה' לא אנה לידו הזיק זה בעלייתו כדי להראות דאף לאחר שעשה מצותו ניזוק כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא: מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. וכתבו התוספות ובעכו"ם הוי איפכא וכתב

עין יוסף

חלק כלל בעוה"ז רק לרשע גמור שעושה מעשה עשו. וכן אין לאחריו של יעקב חלק בעוה"ב רק כשעושה מעשה יעקב כמ"ש במעשה אנטונינוס ורבי (ע"ז יא.). אך

קדושין פרק ראשון לט:

רש"י

בד שאין תחיית המתים תלויה. צאטו מתן שכר להודיען שאין מתן שכר אלא לעולם הבא: ודלמא לא הוי הכי. לא אירע הדבר הזה לעולם אלא מאריכין ימיו ושנותיו ממס: ודלמא אותה שעה מהרהר בעבירה הוה. ולא היה לבו לשמים. ומשני מחשבה רעה ומעשה לא עשה אין הקדוש צריך הוה מנרפה למעשה ולא היה [לנו] ללקות:

תוספות

בד מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. ובעכו"ם איפכא מחשבה רעה הקב"ה מנרפה למעשה דכתיב (עוזיה א) מחמס אחיך יעקב תכסך צושה ונכרת לעולם ולא מצינו שעשה עשו ליעקב שום רעה אלא: "למען ייטב לך" - לעולם שפלו טוב, "למען יאריכין ימיה" - לעולם שפלו ארך. ודלמא לאו הכי הוה? רבי יעקב - מעשה חזא. ודלמא מהרהר בעבירה הוה! מחשבה רעה אין הקדוש צריך הוה מנרפה למעשה. ודלמא מהרהר בעבודת פוכבים ומזלות הוה,

דנפל אח"כ ומת לא הוה קשיא ליה היכן טובותיו כו' דאימא דהוה לו רוצ עונות לגבי מצות אלו כדסבר תנא דמתניתין אצל בחזירתו דהיינו בעוסק עדיין במצוה זו כדלקמן דאין חילוק בין הליכתו וצין חזירתו גם אם היה לו רוצ עונות

הרי"ף

בד תנא ר' יעקב אומר אין לך כל מצוה וכו'. ויש לדקדק כיצד הכריח דר' יעקב סובר דשכר מצות בהאי עלמא ליכא משום ההוא מעשה דחזא ודילמא יש שכר מצות בהאי עלמא כתנא דמתני' דאמר העושה מצוה אחת יתירה מטיבין לו בעוה"ז והכא באלו רוב עונות דהא תנא דמתני' דאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז הוא דאם היתה שקולה מכרעת כלומר מחצה עונות ומחצה זכויות ויש במחצה אחד מאלו שהזכרו

ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה. הא דלא קאמר סולם רעוע הוה דקביעא הזיקא ולעולם שכר מצוה בהאי עלמא איכא ולפי מ"ש בתוס' רי"ד הובא בתאווה לעינים שכתבו וז"ל סולם רעוע הוה ובעלייתו ה"ל לינזק עכ"ל נראה דכוונתו לתרץ קושיא זו דליכא למימר ששכר מצוה בהאי עלמא איכא ומשום דקביעי הזיקא ניזוק אם כן ה"ל לנזק בעלייתו אלא ודאי ה' לא אנה לידו הזיק זה בעלייתו כדי להראות דאף לאחר שעשה מצותו ניזוק כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא: מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. וכתבו התוספות ובעכו"ם הוי איפכא וכתב

שיש כמה מצות שסגולתם שבעבורם האדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והם מצות המנוין במשנה (פאה פ"א מ"א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז כו':

אינו ר"ל שהוא כל ימיו בטובה רק דעבדין ליה יום ביש, ואשמועינן מתניתין שלא תאמר כיון שעשה עבירות ג"כ, א"כ העבירות מבטלים שלא יעשו לו יום טוב אלא עבדין ליה יום טוב כפי מה שהוא צדיק ונותנים לו שכר בעולם הזה, וחזרין ועבדין ליה יום ביש, ומ"מ שפיר קאמר העושה מצוה אחת מטיבין ליה. וקאמר הא מני רבי יעקב הוה דאמר שכר מצות בהא עלמא ליכא, כי לגודל השכר שהוא למצוות אין שחרם בעה"ז, שאין לומר שיהיה משלם מקצת שכר מצוות בהאי עלמא ומקצת לעולם הבא, שזה אינו כי אין תשלומין למחצה ולכן שכר מצוות בהאי עלמא ליכא. ומורה רבי יעקב כי לרשע יש לו תשלומין למצוה שעשה שאין שכרו הרבה כל כך, וכיון שאין שכרו הרבה יש לו פרעון בעה"ז, שאי אפשר שיהיה השכר בעולם הזה הרבה, שהרי אמרו (אבות פ"ד) יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, ועוד יתבאר דבר זה, למה שכר הצדיק על המצוה שעשה בעה"ב ועל חטאו בעה"ז והרשע בהפך זה כי שכרו על המצוה הוא בעה"ז ונפרעין ממנו על חטאו בעה"ב (מהר"ל חידושי אגדות):

רש"י

למען תפוש. שתפשו בלצם הרהורי עכומ"ז דבה משתעי קרא: והאמר רבי אלעזר בר' ויהי אמרינן דרבי יעקב מעשה חזא: איך אלך. ואף על גב דנשלימותא דמריה הוה מסתפי מהזיקא דקציעא:

תוספות

אלא מתשנתו הרעה אשר חשב עליו מלפני הקצ"ה למעשה ומחשבה טובה של עכו"ם אין הקצ"ה מלפני למעשה כדכתיב דניאל (ו) ודריש עד מעלי שמשא הוה משתדר לשונותיה פירוש שהיה דריש עושה כל כמו להליל דניאל מגוב אריות אלמא אע"ג שהלילו עד הערב קאמר קרא שלא הלילו אלא מבקש להלילו מדכתיב לשונותיה ולא כתיב ושזיה:

קדושין פרק ראשון לט:

מהרש"א

תריג

לא היה לו ליפול ולמות דעסק המלוה תגין עליה אי הוה שכר מלוה דהאי עלמא דהאי גוונא אמרינן לקמן אי ס"ד כו' אמאי לא אגין מלוה עליה כו' ואפילו למאן דאמר במסכת סוטה (דף כא.) מלוה בין בעידנא דעסיק בה כו' אגוני אגין מפורענות אלולי לא מללא מהחטא מ"מ מהרהור חטא אלולי בעידנא דעסיק בה כדאמר הכא וכנ"ל למאי דמסיק סולם רעוע ואי דקציעא הזיקא מ"מ אי ס"ד דשכר מלוה דהאי עלמא איכא ה"ל לאגוני עליה בעידנא דעסיק בה ודוק:

ובתנ"כ (יחזקאל יד) "למען תפוש את [בית] ישראל בלבם!" איהו נמי, הכי קאמר: אי (מאי) סלקא דעתך שכיב מצות ביהאי עלמא, אמאי לא אגין מצוה עליה, פי היכי דלא ליתי לידי הרהור? והאמר רבי אלעזר: א"ש לוחי מצוה אינם נזקין! ה"מ, בהליכתן שאני. והאמר רבי אלעזר: שלוחי מצוה אינן נזקין, לא

בהליכתן ולא בחזרתן. ה"מ - סלם רעוע הוה, דקביע הזיקא, וכל היבא דקביע הזיקא לא סמכינן אנ"סא, דכתיב (שמואל א טז) ויבאמר שמואל: איך אלך? ושמע שאול, והרגני". אמר רב יוסף:

עיון יעקב

בשל"ה הטעם דכל אחד אוקי אחזקת אבותיו שבישראל החזקה שלא יעשה הרע ע"כ נראה דהתוספות הרגישו בזה דאין ס"ד של המתן שהבין ודלמא מהרהר בעבירה כפשוטו בעבירות הקלות דא"כ איך עלה על דעתו שהרהור בעלמא ידחה הרהור ועשיית מצוה ממש הלא בכל מקום מדה טובה מרובה ממדת פורענות. (והא דאמרינן (יומא כט.) קשים הרהורי עבירה מעבירה גופא הא פרש"י לענין כחש בישרא.) אלא ודאי על כרחך ידע דכוונתו ודלמא מהרהר בעבירה היינו עבירה חמורה שהיא עבודת כוכבים וא"כ אינו מתרץ כלום להכי כתבו דלעולם הבין המתן בדברי המקשה הרהור עבירה בעבירות הקלות ואפ"ה מקשה שפיר שהרי בעכומ"ז הוי איפכא ולא אמרינן מדה טובה מרובה ממדת פורענות לכן עלה על דעתו דגם בישראל כן הוא: פולח רעוע הוי וחיבא דקביעי הזיקא שאני שנאמר ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני. הא דלא מתרץ

הרי"ף

במשנה דאדם אוכל פירותיהן מכרעת את הכף כאילו הוא רובא זכיות אבל אם היה לו רוב עונות ובפרט אם יהיה ביניהם עון חלול ה' שאם היתה שקולה מכרעת גם היא כמ"ש שם בגמרא בודאי דלעולם מריעים לו וי"ל דאי איתא דשכר מצוה בהאי עלמא איכא א"כ אותו אדם לא הונח שהיו לו רוב עונות וראוי ליענש למה המתינו לו להענישו עד שיעשה מצות כיבוד ומצות שילוח הקן והרי קודם שיעשה המצות היה ראוי ליענש על רוב חטאתיו ואם ויתרו לו קודם עשיית מצות אלו כ"ש שיאריכו גם אחר עשייתן וכיון שנפל נראה ששכר מצוה ליכא. והקשו בגמ' דילמא מהרהר בעבירה ותירצו מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. ויש לדקדק דלמא מהרהר בעבירה אחר שעשה ושנה בה דעבר עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר ואז מצרפה למעשה כמו שפרש"י ז"ל ה"מ גבי תירוצא דעולא דאמר כדבר הונא דאמר עבר עבירה ושנה בה כו' ע"ש וע"ק אמאי לא תירץ הכא אי ס"ד דשכר מצות בהאי עלמא הוה ליה לאגוני עליה דלא ליתי להרהורי כמו שתירצו ודילמא מהרהר בעכומ"ז הוה ואם בתירוץ ההוא עוקר הכל היל"ל אלא אי ס"ד וכו'. וע"ק מאי פריך דהא א"ר אלעזר שלוחי מצוה וכו' הו"ל לתרוצי שאני הכא דמהרהר בעכומ"ז כדמשני בגמ'. ונלע"ד דהכי פריך כיון דאמרו שלוחי מצוה אינם נזקקים ע"כ סבירא ליה דשכר מצות איכא בהאי עלמא והשתא דר' אלעזר קשיא היכי חזא ר' יעקב אותו מעשה שנפל מן האילן ומת כיון דשכר מצות איכא בהאי עלמא הוה ליה לאגוני מצות עליו דלא ליתי להרהורי דבשלמא אי סבר דשכר מצות בהאי עלמא ליכא הוינא אמרי דלמא מהרהר או אפי' בלא הרהור מת כיון דליכא בהאי עלמא שכר מצוה. וזה דקדק רש"י ז"ל שאמר דהא א"ר אלעזר וכו' והיכי אמר דר' יעקב מעשה חזא ואין לו הבנה כי אם עם מה שכתבתי אני. ומורי זלה"ה תירץ מי הכניסני בענין זה לומר דמהרהר בעכומ"ז הוה אלא משום דסבירא לן דשכר מצות בהאי עלמא

עין יוסף

פרק היה נוטל (סוטה כא.) מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא מהיסורים ומצלא מיצה"ר. ובעידנא דלא עסיק מגנא ולא מצלא מיצה"ר. ולרבה מצוה בין בעידנא דעסיק בין בעידנא דלא עסיק מגנא ולא מצלא מיצה"ר. ולפ"ז איך יתכן דס"ל לר"א דלא כמאן. דגם בחזירתו שאינו עוסק במצוה שתצילו גם מיצה"ר שלא יבא לידי הרהור אע"כ

כד והא אמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן נזקין לא בהליכתן ולא בחזרתן. ורבי אלעזר יליף זה בפסחים דף ח ע"ב מקרא דופנית בבקר והלכת לאהליך מלמד שתלך ותמצא אהליך בשלום. ועל כרחך שס"ל שגם שיהרהר בדרך בעבודת כוכבים לא יענש מאחר שחזר מדרך מצוה. ומוכרח לומר כן שס"ל כן דלר"י

יד יוסף

א פסחים ט ע"ב יומא יא ע"א חולין קמז ע"א:

ליקוטים

עבודה זרה המחשבה בה מצטרפת למעשה שנאמר למען תפוש את בית ישראל בלבם. ושם תאמר, מה נשתנה עון זה מכל השאר שמחשבה פוסלת בו כל כך. לזה אומר וסרתם כו', כי בהרהר איש דרך משל שלא להניח תפילין או לעבור עבירה אחת, הוא פורש עצמו מאחת מכל תרי"ג מצות ועדיין יש לו אחיזה בקונו בשאר דברים, אך במחשבת עבודה זרה אינו פורש מהמצות כי אם מעצמותו יתברך שמחליפו באחר חלילה ואחר שהוא נוגע בעיקר נעקר מהכל. הא למה זה דומה לאילן שסרעפותיו מרובין שהקוצץ אחד מהבדים לא יחשב לעוקר את הכל אבל הקוצץ העיקר שעוקר את הכל. על כן בעבודה זרה מחשבה פוסלת כעושה, כי אחר שהוא מחשב על העיקר לא נשאר לו אחיזה ביהר המצות, לומר, כי שאר האחיזות יכריחוהו לבלתי ידח לבל יעשה אשר זמם. אך באחת מכל יתר מצות, אחיזתו בכל השאר יהיה לו עזר כנגדו לבלתי יעשה אשר חשב לעשות, ועל כן לא תצטרף למעשה. ומה מתוק הוא הטעם שעל מלת וסרתם להמתיק הענין, והוא לומר, אל יקשה בעיניך אשר החמרתו בפתוי לבב בעבודה זרה, כי בזה וסרתם, כי בזה אתם סרתם לגמרי ממנו יתברך, מה שאין כן בכל אחת מכל מצות ה' כמדובר. וזה רמז טעם רבי"ע שעל מלת וסרתם לרמוז שהם סרים ממי שהוא ברומו של עולם וההסרה תחשב עבודה כאמור. וזהו ועבדתם אלהים אחרים ככת על ידי המחשבה ומה ימשך שוהשתחויות להם בפועל (אלשיך עה"ת):

סנהדרין דף ז

יום הכפורים פרק שמיני יומא פז.

מסורת הש"ס
עם הוספות

[illegible]

הנהות תב"ח

[illegible]

גליון הש"ס

[מכת"י תוס' ישנים
ד"ה קאזיל אבא וכו'
מאן ריש סדרא
בבבב. חולין קל"ו [ע"כ]
וע' חולין לה ע"א חוס'
ד"ה אינטריך ליה לאצבא]

ליקוּמֵי דַעַ"י

[נדפס בסוף המסכת]

תגהות וציונים

ט [ע]י סנהדרין ז' ע"ב
 דרב אבהו לקח מלאת
 (גליון:) **י** [א]ר סנהדרין
 שם איתא מר **זוטרא**
 (גליון)
הסידרא
יג [נ]ל מנפני (גליון)
 מל [כע]י הכיא גם כא
 לדרוש
טז טוב
 לפנו ולתארין (גליון)
ס [כמעט] ליתא
 בדפוס
 ונתיסוף בדר
 בסיליא ונראה ליה שווא
 מן הצענוד **דקס**
 ומקו העיב"ק"י [י] **א**
 רב" ליתא בעי' ובכת'
 ובכל מקום שמוכח
 ומלאו לו [f] **י** [כרי]'
 וברא"ש הרבה שנים
 במיתות אלה (גליון)
סז וצל אחר (גליון)

ט' מדעתך כ"ה מוסר
 הגדון מן העץ: [ק']
 ח: [ט] רשעי שבבלי
 רב (ממ"ז): ט' בישר
 ז' ציל קדח
 תורה אור השלם
 פני רשע לא טוב לה
 לא אבי הרעה במה
 יצן לא האמתם פי
 להם: (במדרש ב' יא)
 הנותנת מאשי י' וא
 [משל בת' ז'] א' א' א'
 פד' ילכרת ב' אמרי
 אנה ש' נא פשע

נעמלו: לקטלא אויף. ליטא עונט טעטא שטא
אלער קן: וצבו ביתה לית הוא עביר. ככל
הוא וכלי שתכר כלום דער: ולואי שתהא
למנוט בלג טעטא ליעלע: אמוהא. גדולי
לכטור: אם
"סופו כוללו
הם שלל מוח
זיה וטשאן
בצמח העולם
לקום מפני:
אלה קף קן היו
הם באו על
יו את העצמה
תשובה נפשה
את הטעם
נפש. מחיר
אלה יתחבו בו.
וחו ופול דער
דמיון דמיון
מפסיקין דרו
עצמיה דומה
כרבי. דלמר
מגושה מכפר:
ליו הוא סופר
המכתוב: 175
קף ופולו לטון
קצתה מפלג
אלהים דיון.
בפליהם (שוח
הם: אי הדי.
ט מנהא אעלה
יטפטנו נקול
הרבה למקום
הדי ימי

א על ידו * וכל המטמא את הרבים ככל
המכה את הרבים אין מטא בו
תעוקוב נפשי לשאול לא תתן חסידך
ועבה שלא יהא בנן עדן ותלך
בן בו: האומר אחטא ואשוב אחטא
ינא אמר רב^א דאמר רב הונא אמר רב^ב
אלא נעשית לו כדיתר: אחטא ויום
רבי אומר על כל עבירות שבתורתו
אגב שאני: עבירות שבין אדם לאל
לחבירו אין יוה"כ מכפר והא כתיב
ואם לאו: יטא איש מי יתפלל לו
איש מי יתפלל בעדו תשובה ומעשיו
יסו שנאמר^א בני אם ערבת לדעך
אף רעך דך התרפס ודחב רעך^ב אם
ב חסד^א יוצרך לפייסו בשלש שורותיה
תתי ולא שוה לוי (ואמר^ב) ר' יוסי בר
אמר^א אגב שא נא ועתה שא נא^ב וי
ישראל ולפלוני שחבלתי בו ר' ירמיה
שדאי אמתיה מוא מטא זרופי דמאי
נ ר' אבא ונפיק לאפיה אמר ליה
א כי הוה ליה מילתא בהדי איניש ה
הוה ליה מילתא בהדי ההוא טבחא ל
רב הונא אמר לא להיבא קא אויז
לוליה הוה יתיב אר פלי רישא דל עי
רישא אישחמיט גרמא^א ומחיה בקמ

[illegible]

דפילול דקרא לשון פיוס
לחצירו ורלסו הללס ימ
בעדו. אס חלו סב מעב
לח צניו שישבו מרעס:

גפיק וצבו ביתיה לית
יה אוזל ולואי שתהא
חוי אמבוהא אבתריה
מים שיאו וראשו לעב
רואי יאמרו אוי רב
ליה בשבתה דריגא
לם חסן ואם נור לדור
לא טוב לא טוב להם
פנים בעולם הזה לא
נשאו לו פנים בעוה"ז
חאב מלפני" לא אביא
צדיק במשפט טוב להם
להם פנים בעוה"ז טוב
לו פנים בעוה"ז שנאמר
להקדישיני⁶ הא אילו
הגיע זמנם להפטר מן
קיום עדין שרין וזכין
ולקבלי בניהם עד סוף
בנים היו לו לאהרן
ב ואביהוא שנאמר
לחם וכות אביהם אוי
שמחייבין עצמן אלא
ני בניהם עד סוף כל
היו לו לכנען שראויין
שול רבן גמליאל אלא
כל מורה

וְעַתָּה אֵין מִסְפִּיקִין בִּידֵּי
יְדֵי מִ"ט כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלַח
לְרֹאוֹת שָׁחַת וּבֹל הַמֶּלֶךְ
מִיָּדָיו בְּגִיהֶנָּם שְׁנֵאמֵר
אֲשׁוּבִי: לָמָּה לִּי לִמְצִינָה
(ט) כִּיּוֹן שֶׁעֲבָר אָדָם עִם
הַכַּפּוּרִים מִכֹּפֶר אֵין יוֹ
הַבֵּן עֲשֵׂה תְשׁוּבָה בִּיּוֹן
רֵבִי וְכו': רַמִּי לִיָּה רֵבִי
(ד) אִם יִחְטָא אִישׁ לְאִישׁ
הַבֵּן קָאֵמֵר אִם יִחְטָא
עִם טוֹבִים (ה) אֵמֵר ר' יִצְחָק
תְּקַע לֹר כַּפֶּךָ נֹשְׁקֵת
מִמֶּנּוּ יֵשׁ (ו) בִּידֵּךְ הַתֵּר
שֶׁל שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם
חֲנִינָא יָכֹל הַמֶּלֶךְ מִמֶּנּוּ
אִם מֵת מֵבִיא עֲשֵׂרֶה בְּנֵי
הַזֶּה לִיָּה מִלְתָּא לִר' אֵלִי
אֲרִישָׁא אֵמֵר עֲשֹׂאנִי כְּנִי
הַשְׁתָּא צְרִיכָנָא לְמִיפְקָא
הַזֶּה חֲלִיף וְתָנִי לְקַמְיָה וְכו'
(ז) אֵתָּא לְקַמְיָה כְּמוֹעִי יוֹ
מָר אֵמֵר לִיָּה לְפִיּוֹל לִי
בְּנִיָּה וְהוּיִיָּה אֵמֵר לִיָּה לִי
עֵינִי וְקַמְלִיָּה רַב הַזֶּה

שחבין לבניהם ולבני בניהם כו'. ללשון
הקדושה את האמנים כו' ענין
כנס היה לו לאהרן השלישי כו'
אם מספקין בידו לעשות שושה כו'
ב. כל המכה את הרשע את האדם
לא תחן שחבין לראות שחתי. חטא
חרי שחבין ש"מ את דרב אהרן אדם כו'
אדם [מכפר]. חטא האדם חטא כו'
וענין שחבין עבירות שחבין אדם
לכנס שושה אדם לרבות שחבין אדם
וגו' כלומר רצוהו אליהם ימחול לו
ממון שחבין אם ערבו לרבות חסדן

אשאל את חסדן לראות שחבין
אבקה כי חסדן [לחמנים: שחבין]
א-א-א ישי' על אנשי יאמר
גברא [אבקה: חסדן] חסדן

והכי קאמר אס יחטא אס לאס ופלו
ול לו: ואם ידע יחטא איש מי יתפלה
דיות כשדור קר הנה על הכהן מוכיח
בני אב ערבת קרעת ידו כפר.
בשכל זר לערבו נמנון אר אס
נוקטת בנאמר פין שהקנטו בדברים
עשה זאת והנלל כי בלח בפק רעך על
עסקי נמנון: דההרפס¹². יד ופרע לו
ועל מוקש אמר פין אס הקנטו
רוב רעך הרבה רעים לבקש הימנו
מחילה. רעך בחרל דקרא מלא כחב
לפי סוף (שון רבים) בשלש שורות.
שלש פעמים ופייסוהו¹³ בשלש אנשים
בכל פעם שנאמר יסור להם שורה
ואין שורה פחותה משלשה בני אדם¹⁴:
הנאמר. הכי פעם אחת וישר העימי
הכי שמע ולא שוה לי הכי שלשה
אנא שון נא ויטה שון נא. אין נא
אנא שון נקשה¹⁵: הוה ידע מיתא
דרי אבא בהדיה. רי אנא היה לו
להתעטע על רי ירמיה שטטא לו אל
רי ירמיה אימיב דאשא דרי אנא:
ורוצי דבואי. התוט טופין שופין
שזיהה דשפה שופכת. ורופי שפין
דומה לו כדביסם ורופי ארץ בספר
תהלים (צו): מוציא נפשיה. לפני
מי שטטא לו אולי יבקש ממנו וסוה
וימחול לו: הדיק ותני. בידר וסוה
ומשלש פעמים רבות: שריב שובא.
הטבח טבא לו: קאויז אבא.
רביה¹⁶: המוציא נפשיה. עכשו הוא
מענישו למות: תבר רישא. משבר
עמדות ראש של עממה: בקישיה.
בגברתו: סידרא. פרשת מקרא

[illegible][illegible]

עין משפט
גר מצוה

צו א מ"ד מהלכות
חשובה הלכה א:
צו ב ג ד מ"ב מהל'
חשובה הלכה ט סמג
עשן טו טו"ש"ע או"ח סי'
תרו סעיף א:
צו ד מ"י שם הל"א
טו"ש"ע שם סעיף ב:

תוספות ישנים

[illegible]

רבינו חננאל

[illegible]

תלמוד בבלי <עוז והדר> - ח יומא / תלמוד בבלי {עמוד 183} (726077)

מדע. הלכות עבודת כוכבים פי"ב

הקורה ארבע וכו'. פ' במדבר דמכות (דף כ'). מ"ר לא יקרוה קרחה ויכל אפילו ד' וה' קריחות לא יהא חייב אלא אחת מ"ל קרחה ליתייב על כל קרחה וקרחה הני ד' וה' קריחות היכי דמי בזה אחר זה ונחמנש המכרות פשיטא אלא בבת אחת ובחדא המראה מי מיתייב לא לריכא דסך חמש

כמה זה אלא כמב שלא יהיו שני בתי דינין בעיר אחת, פירוש שכמה שנוהגים שני מנהגים הם שני בתי דינין, ואפשר נמי שנפל טעות בסקרים והגירסא הנכונה היא שלא יהיו כשני בתי דינין והסופרים חסרו הכ"ף, עכ"ל. ואל"ו היאך לוקה המגדל עצמו דהא לאו שכללות הוא כמו לאו דלא מכללו על הדם. וי"ל דלא דמי דהכא עיקר הלאו יעשו שהוא שלא נגד

למחלוקת גדולות שנאמר לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות: מן הקורה קרחה על המת לוקה שנאמר ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. אחד ישראל ואחד כהן ששרט על המת אינו לוקה אלא אחת. הקורה ארבע או חמש קרחות על מת אחד לוקה כמנין הקרחות והוא שהתרו בו על כל קרחה וקרחה. אחד הקורה בידו או בסם או הטביל אצבעותיו בסם והניחם בחמשה מקומות בראשו בבת אחת והואיל וקרן חמש קרחות אף על פי שהיא התראה אחת לוקה חמש שהרי כולן באין כאחת. וחייב על כל הראש כבין העינים שנאמר לא יקרוה קרחה בראשם. וכמה שיעור הקרחה כדי שיראה מראשו כגרים פנוי בלי שיעור: מן הקורה ראשו או השורט בבשרו על ביתו שנפל ועל ספינתו שנמכרה בים פטור ואינו לוקה אלא על המת בלבד או השורט לעבודת כוכבים. הקורה קרחה בראשו של חבירו והשורט שריוטה בבשר חבירו והכותב כתובת קעקע בבשרו של חבירו והיה חבירו מסייע. בזמן ששניהן מוידן שניהן לוקין. אחד שוגג ואחד מויד המויד משניהם לוקה והשוגג פטור:

מין הקורה ראשו וכו'. נריימא שם: הקורה קרחה בראש חבירו וכו'. במסכתא דמכות:

עצמו אלא שרצה הכתוב גם שלא להעשות אגודות אגודות אבל דלא מכללו על הדם עיקר הלאו לא נודע חיזה ולהכי הוה לאו שכללות. כך נראה לו:

מין אחד ישראל וכו'. כלומר דלא מימא כהן לילקי תרי משום לא יקרוה ומשום לא תשימו קרחה בין עיניכם למת וטעמא משום דבסוף פ"ק דקידושין (דף ל"ו:) יליף בג"ש כמה דברים מלא יקרוה קרחה ללא תשימו קרחה וא"כ לאו לטפויי לאו לכתן אחת לא יקרוה אלא לגלות על לא תשימו קרחה כנ"ל:

באין כאחת. וחייב על כל הראש כבין העינים שנאמר לא יקרוה קרחה בראשם. וכמה שיעור הקרחה כדי שיראה מראשו כגרים פנוי בלי שיעור: מן הקורה ראשו או השורט בבשרו על ביתו שנפל ועל ספינתו שנמכרה בים פטור ואינו לוקה אלא על המת בלבד או השורט לעבודת כוכבים. הקורה קרחה בראשו של חבירו והשורט שריוטה בבשר חבירו והכותב כתובת קעקע בבשרו של חבירו והיה חבירו מסייע. בזמן ששניהן מוידן שניהן לוקין. אחד שוגג ואחד מויד המויד משניהם לוקה והשוגג פטור:

הלכות תשובה

מצות עשה אחת. והוא שישב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה:

וביאור מצוה זו ועיקרים הנגזרים עמה בגללה בפרקים אלו:

פרק ראשון

בשעה שישאל חוטאים לפניך ועושים תשובה עשה להם זדונות כשגגות אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים: וכן בעלי חטאות וכו'. זה פשוט שהרי מביא ראיה מהכתוב ובהדיא אמרו בפ"ק דשנועות (דף י"ג.) שחטאת ואשם אין מכפרים אלא על העשים: וכן כל מחוייבי מיתות וכו'. משנה בסנהדרין פרק נגמר הדין (דף מ"ג.) כל המומתין מתדיין שכל המומתה יש לו חלק לעוה"ב שכן מלינו עשן שחטאתה שאל יהושע יעקב ה' היום הזה היום הזה אמה עכור ואי אמה עכור לעמיד לבא: וכן החובל בו. משנה בב"ק סוף החולין (דף כ"ג.) אע"פ שנתן לו אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו מחילה. ומ"מ מאי דמפקי לה רבינו מכל חטאות האדם ז"ע היכא מיימי לה בליקוט פ' נשא אמת הכי בשם ספרי זוטא:] שער

פרק א א איש או אשה וכו'. והמודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים: מצאתי כתוב דאיתא בסקפא פ' אחרי מות: ביצר מתדיין וכו'. יומא פ' אמר להם הממונה (ל"ו:) מ"ר כ"ד מתודה עומי פשעמי חטאתי וכו' וכן במשה הוא אומר נושא עון ופשע וחטאה דברי ר"מ ומכ"א עונות אלו הזדונות פשעים אלו המדרים חטאים אלו השגגות ומאחר שהפודה על הזדונות ועל המדרים חוזר ומתודה על השגגות אלא כך היה מתודה חטאתי עומי פשעמי וכן דוד הוא אומר חטאתי עס אבותי העיוני הרשעני וכן בשלמה הוא אומר חטאתי והרשעני ומרדכי וכן דניאל הוא אומר חטאתי והעיוני והרשעני ומרדכי אלא מהו שאמר משה נושא עון ופשע וחטאה אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע

א כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בודון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים. וידוי זה מצות עשה. ביצר מתדיין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי

במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה. והוה עיקרו של וידוי. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובת. וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה. ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה. וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן [א] במיתותן או בלקיותן עד שיעשו תשובה ויתודו. וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו

א סמ"ג לאין ס"ג. טור י"ד סי' ק"פ: ב סמ"ג עין י"ז:

לחם משנה

הבת לאחין שמע מונה עשו שמע מונה, וא"כ כיון דבסוגיא אסקין כך לא היה לו לרבינו למפקס דלא כסוגיין ואע"ג דיש לדמות ההיא רחיה דדילמא הומרו אצל לא עלה בידם לעשות שהרי מבואר לקמן בהדיא נריימא דר' דוסא אמר להם שהוא לא המירס מ"מ כיון דבגמרא אסקין עשו לא היה ליה לרבינו למפקס דלא כסוגיין. והרב מהר"ר דוד הכהן ז"ל בפסקיו בדין י"ג עמד על זה וכמד דרבינו פסק כר. ומה שאמר שלא יעשו שני בתי דינין ר"ל צ"ד אחד פלג מורים כמד ופלג מורים כמד דנרשין כשני בתי דינין. והוא דוחק גדול וז"ע:

מן הקורה קרחה על המת וכו'. כל הדברים האלו נתבארו בפ' במדבר דמכות מכות (דף כ.):

פ"א א כל מצות עשה וכו' והתודו את חטאתם וכו'. כן אמרו בסקפרי על פסוק זה ושם נתבאר קצת מדברים אלו שהזכיר רבינו:

שנאמר

הנהגות מיימניות

עושה כן על התורה כמו שהיה אומר הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרעות עכ"ל כ"ב הסמ"ג שם:] מן [הרא"ש פסק בשתי שערות חייב אבל אפילו באחד איכא איסורא ע"כ]: א [א] ואפילו מי שחלה ונזהר למות אומרים לו התודה כדאיתא בפ' במדבר דמלקות (דף ל"ב): וב"ב

כוחה באיסקור. ומה שחלק בין שני בתי דינין בעיר אחת הוא משום דאפילו למ"ד לא עשו צריך לומר לדרייה דוקא שני בתי דינין בעיר אחת אסור אצל שמי בתי דינין בשתי עיירות מותר כדי לתרץ ההיא דמגילה דהקשו חנן הסם מגילה נקראת וכו' והסם הוה כשני בתי דינין בשתי עיירות דלא היו מתכנסים אלא בעירם כמו שפירש שם המוספות בשם ה"ר חיים וכן מפרש רבינו ז"ל בהלכות מגילה כמו שביארתי אני שם ביאורי ללוחם ההלכות. ועוד דכשני בתי דינין בשתי עיירות ודאי דמותר משום ההיא דמיימי הסם מ"ש במקומו של ר' אליעזר וכו' ואמרו שם דילמא מקומות שאני משמע דכשני מקומות מותר לכ"ע ודאי וכן הוה הא אפילו כרעא דרעא לא אמר בגמרא דשני בתי דינין בשתי עיירות לית לן בה אלא למאן דאמר עשו משום דכ"ש וכו' שני בתי דינין בעיר אחת הוא כמבואר שם אצל למאן דאמר לא עשו ודאי דאפילו שני בתי דינין בעיר אחת אסור. אבל א"א לומר כן משום דבסוף ההיא סוגיא אמרו מ"ש דינר ר' דוסא כן הריכנס הומרו לרוב שער

מגדל עז

א כל המצות שבתורה בו עד יסוב מחטאו. פרק במדבר דיומא (דף פ"א) ובמסכתא: חייב הוא להתודות בו עד הרי זה משובת. פרק אמר להם הממונה (דף ל"ו) ובמסכתא ובסקפא: וכן בעלי חטאות עד עליה. פרק במדבר דיומא (שם) ובסקפא: וכן כל מחוייבי מיתות עד ויתודו. פ' נגמר הדין (דף מ"ג) ובסקפא: וכן החובל בו עד מכל חטאות האדם. פרק החולין (דף כ"ג): שער

סנהדרין דף ז

שני

פרק תורה אור

שני לוחות הברית

מסכת ראש השנה

אמת נתקנת, והוא הרשיע, וראוי הוא לכך. ועוד מעם לקבלת היסורין הוא, כי העיבר עבירה אחת קנה לו קטיגור אחד (אבות פ"ד מ"ג), שעומד ומקמרג עליו לעולם. וכאשר האדם מתודה, בי דינא בדילין מיניה ואינו מקמרג.

ג. וכן פירשו בזהר (ח"ג דף פ"ג ע"ב) בענין דוד, כשאמר: חטאתי, ואמר לו הנביא (שמואל"ב יב, יג): 'גם ה' העביר חטאתך לא תמות'. שהענין קשה, שהרי אם הקדוש ברוך הוא העביר חטאתו, למה עשה דוד כל כך סיגופין ותעניות. אלא במה שפירשו שם (בזהר) מתורין, שהכוונה, העביר אותו מלפני הקדוש ברוך הוא, שלא יקמרג עליו. זה לשונם: תא חזי, בר נש דעביד מצוה, ההוא מצוה סלקא וקיימא קמיה קודשא בריך הוא ואמרה, אנא מפלניא דעביד לי, וקודשא בריך הוא מני לה קמיה, לאשגחה בה כל יומא לאומבי ליה בניה. עבר על פתגמי אורייתא, ההיא עבירה סלקא קמיה ואמרה, אנא מפלניא דעביד לי, וקודשא בריך הוא מני לה קמיה, וקיימא תמן לאשגחה בה לשיצאה ליה, הלא הוא דכתיב (דברים לב, יט) 'וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו', מהו 'וירא', ההוא דקיימא קמיה. תב בתשובה, מה כתיב (שמואל"ב יב, יג) 'גם ה' העביר חטאתך לא תמות', דאעבר ההוא חובה מקמיה, בגין דלא יסתכל ביה לאוטבא ליה, ועל דא כתיב (דברים ט, כו) 'אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתיהם', עכ"ל. הרי שעל ידי העון נברא מקמרג אחד, ולכן צריך לקבל עליו היסורין כדי למרק עונותיו, שנאמר (תהלים פט, לג) 'פקדתי בשבט פשעם ובגנעם עונם', ועל ידי כך מתכפרין עונותיו, עכ"ל.

נש"ל פרק נר מצוה, מן ראש השנה ומן עמוד הדין

פרק תורה אור

נא. תניא בפרקי רבי אליעזר (פרק מ"ו), בראש חודש אלול אמר הקדוש ברוך הוא למשה (שמות כד, יב) 'עלי אלי ההרה', שאז עלה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה, משה עלה להר, שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה, והקדוש ברוך הוא נתעלה באותו השופר, שנאמר (תהלים מז, ו) 'עלה אלהים בתרועה' וגו', לכן התקינו חכמינו ז"ל שיהיו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה, ובכל החודש, כדי להזהיר את ישראל שיעשו תשובה, שנאמר (עמוס ג, ו) 'אם יתקע שופר בעיר' וגו', וכדי לערבב השטן, עכ"ל הטור (סימן תקפ"א). וזה לשון הבית יוסף: לכן תקנו חכמינו ז"ל שיהיו תוקעין בראש חודש אלול כו', שנאמר 'אם

לבוש כמותו, מכל מקום יאמרו הדיונים להשני לא תירא ולא תחת במה שהוא לבוש אצטלא ודבר דברך, ואז יתחזק לבן ולא יהיה מסותם.

מו. מדה טובה היא, שהדיין יגיד להחייב מעם הדבר למה מחייבו, ויטביר לו הענין. אף במקום שמצד דינא פטור הוא לומר מאיזה מעם דן, כמוזכר בטור ובבית יוסף ובשלחן ערוך (חושן משפט) סימן י"ד, מכל מקום טוב ויפה הוא שיוציא מלב החייב החשד שחושד שעשו לו שלא כדין, וגם אם אין יודע מעם הדבר, הולך בפחי נפש, והתורה אמרה (שמות יח, כג) איש 'על מקומו יבא בשלום'. וכך היה נוהג בבית אבא מורי זלה"ה. ודרך הלצה, פירש אבא מורי זלה"ה על זה, מה שאמרו (סנהדרין ז א) מאן דאזיל מבי דינא ליזמר ולזיל, כלומר, מצוה לדיין שיראה שלא ילך בפחי נפש, רק שיזמר ויזיל. וזה יהיה בהתודע לו מעם הפסק, אז יהיה מרצה.

מו. כתב מוה"ר אייזיק שטיין בביאורו (דף ח' ע"א) על הסמ"ג (מצות ל"ח י'), אהא דדרשינן מפסוק (שמות כג, א) 'לא תשא שמע שוא', בשבועות (לא א), ובסנהדרין (ו א), דאסור לדיין שישמע דברי בעל דין קודם שיבא בעל דין חבירו. כתב מהר"א הנוכר לעיל, וזה לשונו: גם בכלל לאו זה, שלא יאמר אחד להגדון, הדיין עשה לך שלא כדין במה שחייב אותך, כדאמרינן בהגוזל קמא (נבא קמא צט ב), בההוא מגרומתא דאתא לקמיה דרב.

מח. בענין הדין שלמעלה, האריכו מאד רבותינו ז"ל, שאם פנעה באדם איזה מדת הדין, שיקבל באהבה ויחשוב כי הוא יתברך דיין אמת, ויחשוב בלבו שהוא יתברך מענישו מעט על חוב גדול ברחמו עליו, ובוה עושה עמו חסד, כדגרסינן בפסיקתא, אדם נכשל בעבירה והוא חייב עליה מיתה לשמים, מת שורו, אבדה תרנגולתו, נשברה צלוחיתו, נכשל באצבעו, מקצת הנפש ככל הנפש, עד כאן. ויודה את השם יתברך, ויברך אותו, ויצדיק עליו את הדין, ויאמר: רבונו של עולם, אתה צדיק על כל הבא עלי, כי אמת עשית ואני הרשעתי.

מז. וזה לשון ראשית חכמה בשער התשובה פרק ג' (אות כח—כט): והיה אומר מורי ע"ה, שלענין זה תקנו בוידוי 'ואתה צדיק על כל הבא עלי כי אמת עשית ואני הרשעתי'. והכוונה, כי בהתוודותו על עונו, ממחר המדות העליונות, ומוריד החשך והפגם, שהוא הדין, עליו, וזהו 'ואתה צדיק על כל הבא עלי'. והבא, רצה לומר, מה שבא ומה שיבא. 'כי אמת עשית', פירוש, בהשפעת הדין שיבא מדת

יד רמ"ה

ואמרת: אני מפלוני שעשה אותי, והקב"ה ממנה אותה לפניו ועומדת שם להשגיח לכלות אותו. וזהו: 'וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו', מהו וירא — העבירה העומדת לפניו. כשחזר בתשובה מה כתיב: 'גם ה' העביר חטאתך לא תמות' — שהעביר מלפניו אותה עבירה, כדי שלא יסתכל בה ולהטיב לו. וע"כ כתיב 'אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתיהם'.

יז. בפסיקתא בפנינו ליתא, אולם כ"ה בירושלמי סוטה פ"א ה"ז, ובקהלת רבה פ"ז סכ"ז.

יח. פ"י בא וראה, אדם שעושה מצוה, מצוה זו עולה ועומדת לפני הקב"ה, ואמרת: אני מפלוני שעשה אותי, והקב"ה ממנה אותה לפניו להשגיח בה בכל יום, ולהטיב לאדם בשבילה. עבר על ד"ת, העבירה היא עולה לפניו

שהביא במנחת שי גם בדברים בשם המסורת: כל אורייתא חסר יו"ד בתראה, בר מן א' מלא דמלא ויסלף דברי צדיקים דמשפטים ע"כ.

והטעם לחסרון הי' כתב בפי' הרוקח (פר' שופטים) כיון דכל המטה את הדין כאילו עובר על י' הדברות, כי העולם שנברא בי' מאמרות עומד על הדין עכ"ד.

ויש להוסיף עוד עפ"י דא"י בגמ' כאן דכל דיין שאינו דין דין אמת גורם לשכינה שתסתלק מישראל ע"ש, וי' מרמז על השכינה וכידוע, וזה הרמז בסילוק הי' מתיבת צדיקים.

גם י"ל דכיון דהשי"ת נמצא בב"ד הדנים אמת וכדא"י בגמ' ברכות (ו.) מקרא דאלוקים נצב בעדת קל, וא"כ במקום שדנים שלא כהוגן אין השכינה ואין השי"ת נמצא ולכן חסר תיבת הי' ודו"ק.

ובטעמי מסורת המקרא לרבינו יהודה החסיד כתב דחסר י' כיון דאם הדיינים לוקחים שוחד הרי הם חסרים מצדקתם ולכן חסר בתיבה זו עכ"ד. ובמהרי"ל דיסקין זצ"ל עה"ת רמז דלכן חסר י' בתראה בתיבת צדיקים, לרמז שאותו בע"ד שנותן שוחד הוא הרשע, והבע"ד השני הוא הצדיק עכ"ד.

(פרדס יוסף החדש פר' שופטים)

★★

בגמ': כל דיין שנומל מזה ונותן לזה שלא כדין הקב"ה נומל ממנו נפשו וכו'.

יש לבאר הדברים דהנה ברש"י (דברים א. ט) עה"פ לא אוכל לבדי וגו' כותב: אני אם חייבתי ממון שלא כדין, נפשות אני נתבע וכו' ע"כ.

ובשפת אמת בלקוטים (שם) כתב וז"ל: קשה הטעם. ונראה לפרש, ע"י שמניח הבע"ד השני לגזול, גורם להחטיאו, וגדול המחטיאו מן ההורגו. ולכן נפשות אני נתבע, כיון שהרים העונש מבע"ד על הדיין כנ"ל עכ"ד. והם דברים נפלאים וחדשים.

ולפי"ד השפ"א אפשר להבין דברי הגמ' כאן הנ"ל והיינו כדברי השפ"א הנ"ל, דעל הדיין עובר הדין דגדול

בגמ': אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל דיין שדן דין אמת לאמתו, משרה שכינה בישראל, שנאמר אלהים נצב בעדת אל.

הנה בביאור "אמת לאמיתו". כתבו התוס' בב"ב (ח:) ד"אמת" לאפוקי דין מרומה וכו' (שאינן מחתכין אותו), ו"לאמיתו" היינו שלא יטו את הדין. אמנם התוס' במגילה (טו:) ד"ה זה הדין) כתבו לבאר מהו "אמת לאמיתו" לאשמועין דבדין מרומה צריך לחקור העדים בטוב עד שיתבאר האמת, ואז ידונו אותו לאמיתו. וה"בית יוסף" (בחו"מ סי' א') הקשה שבתיבת "אמת" סגי, ומהו "לאמיתו". ותירץ וז"ל: וי"ל דאע"פ שידון הדיין דין אמת, אם מצטרף לזה אהבת הדיין לזכאי או שנאתו לחייב לא הוי לאמתו. אולם המהרש"א בב"ב שם תמה על קושיית הב"י ששאל מהו כפל הלשון "אמת לאמיתו", כי התוס' הרי כתבו מפורש לבאר ש"אמת" לאפוקי דין מרומה, ו"לאמיתו" שלא יטו הדין.

והמהר"ל בספרו "גור אריה" בפ' יתרו (סוף ד"ה כל דיין, והביאו התויו"ט בסוף מסכת פאה) כתב, שפירושו לאפוקי דין שודא דדיני, שזה דבר שהדיינים לא תולים באמת אלא לפי אומדן הדעת ואין זה "לאמיתו", וכן אם דן דין של שיקול הדעת כגון שחולקים שני תנאים או אמוראים, וסוגיא דעלמא אזלא כחד והדיין פסק כך, אי"ז נקרא שפסק לאמיתו וכו' עיי"ש. וע"ע בספר "מכתב מאלהיו" (להגרא"א דסלר זצ"ל) ח"ג עמ' 88 מש"כ בביאור "אמת לאמיתו".

★★

בספר "זרע אברהם" (הובא במעינה של תורה פ' יתרו) מבאר את הלשון "דין אמת לאמיתו", ע"פ מה דאיתא בסוטה (לה.) שכל דבר שקר שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו, וממילא יתכן שמשמשים במקצת אמת כדי לחזק את השקר, ואילו "אמת לאמיתו" היא אמת לשם אמת, מההתחלה ועד הסוף.

★★

בגמ': וכל דיין שאינו דן דין אמת לאמיתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל.

הנה כתיב (דברים טז, יט): כי השוחד וכו' ויסלף דברי צדיקים ע"כ. והנה בשמות (כ"ג, ח) כתיב ג"כ כן, ושם תיבת "צדיקים" מלאה, אך בדברים חסר הי' השני, וכמו

קמה

חםד

עניני גמילות חסדים

אהבת

(ב) לענין כל הטוב שנסבב על ידי זה גם לאחריני, יפנס זה גם כן בתוך זכיותיו של ראשון. כגון מי שהתמוטט מנכסיו והלנה לו אחד איזה סף, ועל ידי זה השתפר והחיה את עצמו ובני ביתו, והספיק מים ומזון גם לשאר פועלים שהשתפרו אצלו אחר כך, וכהאי גוונא — חושבין להמיטיב הראשון הזה כאלו החיה אותו ואת כל אנשי ביתו, והיטיב לכל האנשים שקבלו הטובה, כי כל זה נסבב על ידי מעשה ראשון.

נגד על ידו טובה לרבים

נחשב כאילו רחיה כולם

ומצאנו זה בדברי חז"ל (בבא קמא ק"ט.ט): אמר רבי יוחנן: כל הגוזל חברו שוה פרוטה, כאלו נוטל נשמתו ממנו, שנאמר (משלי א, יט): "כִּן אַרְחוֹת כָּל בָּצַע בָּצַע אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַלְיוֹ יִקַּח" וכו'. וכי תימא: נפש דידה אין בניו ובנותיו לא, תא שמע (ירמיה ה, יז): "וְאָכַל קִצְיָרָה וְלַחֲמָה, יֹאכְלוּ בְּנֵיהָ וּבְנוֹתֶיהָ" [ג]. וכי תימא: הני מלי היכי דקעביד בידים, אבל גרמא לא, תא שמע (שמואל ב כא, א): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הָדָמִים, עַל אֲשֶׁר הִמִּית אֶת הַגִּבְעֹנִים". וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים? אלא מתוך שהרג שאול את נב עיר הכהנים, שהיו מספיקין להם מים ומזון [עבור שהיו הגבעונים חוטבי עצים ושואבי מים למזבח], מעלה עליו הכתוב כאלו הרגן. מזה נוכל לראות את הנהגת דין שמים שהוא נורא מאד, שחושבין בה כל הסבות הנולדות על ידי פעלת האדם. שאפלו דבר שהוא גרמא בעלמא, שגרים בפעלותיו רעותא לחברו, ואפלו אם אותו הרעותא לא נעשה בפעל ממש להנדות על ידי גרמא, רק שפסבותיו מנע את האיש הממציא רוח לחברו להשתפר שיוכל לזון בני ביתו, נחשב מן השמים כאלו הרגו ממש לאותו פלוני ואנשי ביתו, ונענש עבור זה בענש גדול [ד]. וידוע, שמדה טובה מרבה ממדת פרענות [שבמדת פרענות הוא עד שלשים ועד רבעים, ובמדה טובה כתיב (שמות כ, ו): "וְעוֹשֶׂה חֶסֶד

רגום דעה לחבירו ותוצאותיו

מקור החםד

לך שוב במה לפרנסם. רש"י בב"ק שם. [ד] ובספר "שמירת הלשון" פרק ד' הוסיף רבינו, ואף שבדיני אדם לא נוכל להענישו על זה, אבל בדיני שמים שהוא אפילו על גרמא בודאי לא ינקה מזה, ועל כן השומר נפשו, ישמור את עצמו מזה מאוד מאוד.

לעני במה שנותן לו בעת צרכו וגומל חסד עמו. ונגד שנותן ממונו אמר מלנה ה' חונן דל, כלומר שאינו נותן ממונו במתנת חנם אלא ש"מלוה ה'", וה' ישלם לו. וגמולו, נגד הגמילות חסדים שגמל עם העני, ישלם לו בעד זה בפני עצמו.

[ג] ודומה לך כאוכל בניך ובנותיך, לפי שאין

חֶסֶד

פרק ששי

אהבת

קמו

לְאֶלְפִים", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָּה (תוספתא סוטה פרק ד' הלכה א' (ה)).
אִם כֵּן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שָׁאֵם יִיטִיב לַחֲבֵרוֹ בְּאֵיזָה עֲנִיָּן, וְעַל יְדֵי זֶה
נִסְבֵּב טוֹבָה גַּם לְאֲנָשֵׁי בֵיתוֹ וּלְיֵתֶר אָנָּשִׁים — בְּכָל מְלִי דְּמִיטָב שִׁיִּצְמַח
מִזֶּה, יִחָשֵׁב גַּם לְהִרְאֵשׁוֹן לְעֲנִיָּן קְבֵלַת הַגָּמוּל. וְהִנֵּה כֹּאֲשֶׁר יִתְבוֹנֵן הָאָדָם
בְּכָל זֶה, יִתְחַזֵּק בְּכָל כָּחוֹ לְהִיטִיב לְזוּלָתוֹ בְּכָל מָה שִׁיוּכֵּל.

גַּם יִתְבוֹנֵן הָאָדָם, אִיךָ יוּכַל לִשְׂאֹ פָּנָיו אֶל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְבַקֵּשׁ
מִלְּפָנָיו: "שִׁים שְׁלוֹם טוֹבָה וּבִרְכָּה חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְכוּ'", אִם
בְּעֲצָמוֹ אֵינוֹ רוֹצֶה לְרַחֵם וּלְעֲשׂוֹת חֶסֶד לַחֲבֵרוֹ. וּבִאֲמַת גַּם כָּל הַבִּקְשׁוֹת
שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיִּטִּיב וְיִתְחַסֵּד עִמּוֹ, אִם אֵינוֹ הוֹלֵךְ
בְּעֲצָמוֹ בְּדִרְכֵי הַחֶסֶד, קָשָׁה מְאֹד שֶׁתִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
וּבִפְרָט עֲנִיָּן הַפְּרִנְסָה, שֶׁאָדָם מִבְּקֵשׁ תָּמִיד לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יָדוּעַ שֶׁהוּא
תָּלוּי רַק בְּחֶסְדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֵמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִין בַּתְּפִלָּה:
"מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד". מָה שֶׁאֵין כֵּן כְּשִׁירְגִיל עֲצָמוֹ תָּמִיד בְּמִדָּה טוֹבָה
הַזֹּה, בְּוַדָּאִי תִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַעֲשֶׂה בְּקִשְׁתּוֹ, וְכֵמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָּה (מדרש שוחר טוב מזמור ס"ה): כֵּן עֲזָאִי וְרַבִּי
עֲקִיבָא, חֵד מִנְהוֹן אָמַר: מִי שֶׁהוּא גּוֹמֵל חֶסֶדִים יִהְיֶה מִבְּשׂוֹר שְׁנִשְׁמַעַת
תְּפִלָּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע י, יב): "זֶרְעוֹ לָכֶם לְצִדְקָה קִצְרוֹ לְפִי חֶסֶד", מָה כְּתִיב
אַחֲרָיו: "וַעֲתָ לְדָרוֹשׁ אֶת ה'", — שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהוּא
נִעֲנֶה, וְיִהְיֶה מִבְּשׂוֹר שֶׁתְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת, וְאַחֲרֵיכֵן אָמַר: אֵינִי כִּמְבֹטֵל דְּבָרִי
רַבִּי, אֲלֹא כְּמוֹסִיף עַל דְּבָרָיו (תהלים ה, ח). "וְאֵנִי בָּרוּךְ חֶסְדְּךָ אֲבוֹא בֵּיתְךָ"
— מִיָּד "עֲנִי בְּאֲמַת יִשְׁעֶךָ" (שם סט, יד).

כשאין
עושה
חסד, מי
יתחסד
עמו

וְכָל זֶה שֶׁדִּבְרָנוּ הוּא אֲפִלּוּ כְּשֶׁגּוֹמֵל חֶסֶד לְסֵתֶם אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְכָל שָׁכֵן
לְתַלְמִיד חֶכֶם, שֶׁמְלֻוְהוֹ אֵיזָה סֶף וְעַל יְדֵי זֶה יוּכַל לְהִתְפָּרֵס —

הגומל
חסד
לתלמיד
חכם

מ ק ו ר ה ח ס ד

הטוב ממדת הפורעניות על אחת מחמש מאות.
פירוש, רבעים הוא דור רביעי, ובמדה טובה
זוכר הזכות עד אלפים ומיעוט רבים שנים,
וארבעה מאלפיים הוה חלק מחמש מאות.

[ו] ראה מה שביאר רבינו בזה לעיל בפרק
רביעי בהגה"ה ד"ה ונוכל לומר.

[ה] אין לי אלא מדת פורעניות שבמדה
שארם מודד בה מודדין לו, מדת הטוב מנין,
אמרת מרובה מדת הטוב ממדת פורעניות על
אחת מחמש מאות, במדת הפורעניות כחוב
(שמות לד, ז) עון אבות על בנים ועל בנים
על שלשים ועל רבעים, במדת הטוב כתוב (שם
כ, ו) ועשה חסד לאלפים, הוי אומר מרובה מדת

אדרת

ראה

תתי

כאחותך. זהו הדין גופא. שיהיה ברור לך. ואם ברור לך כבוקר שיהיה בקי בעניני עולם בכדי שלא יהיה דין מרומה. וזה משה"כ ושחר וגו' כי השחר יעור עיני חכמים וכתוב כי השחר יעור פקחים שחכמים נקראים חכמים בתורה ופקחים נקראים שבקאים בד"א. ח"ש הדין דין אמת הוא דין תורה. ויכול להיות שדין על פי ד"ת אבל הוא מרומה. לכך אמר הדין דין אמת לאמתו לאפוקי דין מרומה. וזהו היטב וזה"כ והנה אמת נכון הדבר. אמת הוא ע"פ ד"ת. נכון שלא יהא מרומה: בקרבך. ולא בעיר אחרת:

(טו) הבה חכה. אם אי אתה יכול להמית במיתה הכתובה בס חכה בכל מיתה שאתה יכול וכו': החרם אתה. ולא נכסי צדיקים שחוצה לה: ואת כל אשר בה. לרבות נכסי צדיקים שבתוכה: בה. ולא של מעשר: ואת בהמתה. ולא של הקדש: את ישבי העיר. החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום הרי אלו מצילין אותן: (ז) ואת כל שללה. לרבות נכסי רשעים שחוצה לה: שללה. אפילו פקדונות שיש להם מעיד אחרת שקבלו אחריות עליהם הרי הם בכלל עיר הנדחת: אל תוך רחבה. אם אין לה רחוב עושן לה רחוב. היתה רחובה חוצה לה כונסין אותה לתוכה שאמר אל תוך. צריך שיהיה תוך ורחוב: תקבץ. אם מקבצין לתוכה. ופירש"י אם

השפטים היטב. מנין מה שאמור בזה ליתן בזה. ח"ל היטב היטב לג"ש: והנה אמת נכון הדבר. אמרו במתני' היו בודקין אותו בשבע חקירות. באיזו שבוע באיזו שנה באיזה חודש בכב"ח באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום. מכירין אתם אותו. התריחם אותו. העובד את עכו"ם את מי עבד וכמה עבד וכל המרכה בבדיקות הרי זה משובת. מה בין חקירות וכו'. ולא דענו דרישות מה הוא ולא נתפרש כלל. אבל הנראה דדרישות הוא מ"ש במשנה מכירין וכו' התריחם וכו' את מי וכו' וכמה עבד. ולכך נקראו דרישות שדורש גופא דענין אם חייב מיתה אם לאו. וחקירות הוא לקיים בהם הזמה. ובדיקות אולי יכחישו זא"ו. אבל דרישה הוא גוף הענין. והו' ודרשת. הוא דרישה מן התורה בגוף הענין: וחקרת. זו חקירות. ושאלת. זו בדיקות. היטב. בכדי להיטיב את הדבר שאם יכחישו וכו' והיינו שלא יהיה מרומה והו' מ"ש הדין דין אמת לאמתו ואיתא בגמרא (סנהדרין ז:) אמור לחכמה אחותי את. אם ברור לך הדבר כאחותך אמור ואם לאו אל תאמר. דרש ר"י ואיתימא ר"נ בר"י דינו לבוקר משפט אם ברור לך כבוקר אמור. והוא תמוה מאי נ"מ. אבל הנראה שהדין צריך להיות חכם בתורה שיפסוק הדין ע"פ התורה. וצריך להיות בקי בד"א בכדי שלא יהיה הדין מרומה ואלו ואלו דברי אלהים חיים. אם ברור לך

האדרת והאמונה

בה כו'. ע"י גמרא (שם עמוד ז') רש"א נהממה ולא של זכור ומעשר.

החמרת, מתני' שם. חמרת היינו חזרת החמרים. והגמלת, דהיינו חזרת הגמלים.

(יז) שללה אפילו פקדונות שיש להן מעיד אחרת כו'. טעות סופר הוא דכה"ג מותר ומפורש בגמרא (שם עמוד א'), אלא ז"ל צעיר אחרת, וכ"נ למורי (יח"י) ז"ל.

אל תוך כו'. ע"י גמרא שם דהוא דברי ר"ע, וסבר רחוב השתא נמי משמע, ור' ישמעאל סבר אין לה רחוב אינה נעשית עיר הנדחת, רחוב מעיקרא משמע היינו רחובה שהיה לה מתחילה ולא שעושין לה רחובה עכשיו.

תקבץ כו'. ופירש"י שם ד"ה ה"ג כו', נכסי רשעים הקרוצים לעיר שיכול לקבלם לתוך

והנה אמת כו', נמתניחין שם (מ' ע"א).

לאפוקי דין מרומה. כ"כ תוס' (שנח"י ע"א) דין אמת לאמתו לאפוקי דין מרומה.

בקרבך כו'. עיין במתני' שם (ק"א ע"ב) ונרש"י, וידעו את יושבי עירם, הא אין נהרגים עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר. ונספרי, ולא את יושבי עיר אחרת. ומנקרבך הכי גרם רבינו נספרי, נעשמה המועצה הזאת נקרבך לרבות גרים ועבדים משוחררין.

(טו) החרם כו'. שאם היו נדיקים דרים בתוכה והיו להו נכסים מופקדים במקום אחר ציד אחרים אין מחרימין אותם, אבל נכסים שיש להם בלואה העיר מחרימים אותן. ובגמרא שם (ק"ב ע"א) אמר ר"ש מפני מה אמרה תורה נכסי נדיקים שנמוכה יאבדו, מי גרם להם שידורו בתוכה ממונם לפיכך ממונם אבד.

חת"ם

שו"ת חיו"ד סימן סז סח סט

סופר

צמ

להפשיט משם השלי"ם ההוא, והקצבים הישראלים בקיאים ואומנים בזה, וכן מנקרים איזה גידי דם בין צלע לצלע היורדים מחזה וגם בזה בקיאים. אמנם במקומות שישראלים אוכלים חלק האחוריים וממונים מנקרים בקיאים על זה, אז מניחים אפי' הצלע הי"ב לאחוריים ומוסרים אותו להמנקרי אחוריים בכלל שארי דברים שצריכים ניקור, ואין להקצבים אלא י"א צלעות בחלק הפנים, ואין עליהם לנקר שום ניקור כ"ש. ומשו"ה צווח בעל זבח שמואל שהיה בק"ק ליסא ששם מנקרים האחוריים, אם יעזבו הצלע י"ב עם הבשר שבינה לבין הי"ג להקצבים והם אינם מנקרים שום דבר יבואו לידי איסור, אך במקומנו שהאחוריים אוכלים רק האינם נימולים מפני טורח בניקור, א"כ הבשר שבין הצלעות הנ"ל שניקורו קל ואין בו טורח וגם אינו חמור כ"כ והקצבים מנקרים אותו ונאמנים עליו, יאכלו ענוים וישבעו. והרב בס' נב"י מייתי ראייה מק"ק פראג ששם מנקרים אחוריים, לק"ק פאקש, ולא דמי להדדי, ובעל אהל יצחק העתיק ולא שם על לב, ודי בזה למבין:

משה"ק סופר מפפד"מ

לו התרומה, אך הכהן שמפטם פרתו של ישראל זה ה"ל כמאכיל ולא כמהנה, והנה תרומה שנפלה במקרה לקדרה של ישראל ונתבטלה פשוט שמותר לישראל לאכול, וכן נמי כהן שעירב תרומה בתבשילו פחות מנותן טעם יכול להזמין את ישראל על שולחנו, ומ"מ אסור לכהן לערב תרומה בתוך קדירת ישראל פחות מכדי נ"ט, נהי משום מבטל איסור לכתחלה ליכא גבי כהן דהא היתרא הוא לגביה, מ"מ ה"ל כמערים להאכיל תרומה לישראל ולא כמהנהו אלא כמאכיל, והנה בפיטום כהן שפיטם פרתו של עצמו מותר לישראל ליקח הפרה מהכהן, אבל לא יאכיל פרת ישראל דהוה כמאכיל ולא רק כמהנה, זהו כונת רבינו יקר. נמצא מ"מ פריך ש"ס בע"ז שפיר דאי ס"ד שכירות קניא ה"ל פרתו של כהן וכשכלו ימי שכירות ה"ל כישראל שלוקח מכהן פרה שנתפטמה מתרומה, וזה מותר. ואמנם במרדכי שם הקשה לרבינו יקר א"כ אמאי אנו אוכלים תרנגולים המתפטמים מהשרצים. נראה דעיקר הקושיא דהוה נמי כמאכיל בידים, כיון שאנו יודעים שכך דרכן של אותן עופות היה לנו לשומרם שלא יאכלו. מ"מ בפירוש רבינו יקר יראה כל מעיין שהאמת כמו שכתבתי, ולק"מ קושיא הנ"ל:

משה הק' סופר מפפד"מ

תשובה סט

שיל"ת, נגהי ליום ג' כ"א אדר תק"צ לפ"ק.
שוכ"ט לידירי הרב המפואר ומהולל כמו"ה אברהם נ"י:

ספרו כאן הגיעני ואשר העירני עליו בשני דברים הנני להשיב. ראשון תחלה מ"ש בכרתי סס"י ס"ה שמנקר אחד הרעיש העולם שגיד הנשה הוא גיד אחד שאינו נמצא אלא בבהמות זכרים ולא בנקבות, ולא מצאו חכמי פראג מענה עד שהגאון בעל פלתי הראה לו בסמ"ג שכתב מצות גיד הנשה נוהג בזכרים ונקבות, וא"כ ע"כ איננו אותו הגיד, ורבים תמהו על שגגה גדולה שיצאו מהשליטים, דסמ"ג מיירי שנוהג בזכרים ישראלים ונקבות כדרכו בכל המצות לכתוב כן, אבל מהגיד לא מיירי אם הוא הנמצא בזכרים ונקבות אי לא, וכיון שטעות נזרקה לפני הגאונים הנ"ל ודחה לזה בקנה, נמצא

תשובה סח

שיל"ת, פה פ"ב יום ה' י"ב ניסן קפ"ה לפ"ק.
את חג המצות יחוג בדיעות תלמידי התורני המופלא מו"ה יעקב נ"י:

ע"ד בשר שבין צלע י"ב ל"ג שהזהיר עליו בעל זבח שמואל [סוף דיני ניקור חלק הפנים אות י"ז] וכן הרב הגאון מו"ה שמואל לאנדוי בס' נב"י ח"ב [חיו"ד סי' ל"א] והעתיק דבריהם בעל אהל יצחק. דע כי אין לנו אלא דברי האחרונים אשר מפיהם אנו חיים והסכמת ש"כ סי' ס"ד [סק"י] כדברי משאת בנימין שאפי' צלע י"ג גופיה אינו אלא חומרא. אך האמת כי הבשר הזה צריך קצת ניקור, ומפשיטים השלי"ם העור דק מעליו שהוא קרוב לחלב הכסלים ומכ"ש בשר שסמוך לבטן בטבור שקרוב מאד לחלב הפריסה, וצריך השגחה

דעתו לדעת מרן.

(א) בליקוטי הערות מובא שהג"ר יהונתן זצ"ל עצמו הגיה הכו"פ אשר הדפיס בחייו ומחק תיבת סמ"ג וכתב הודפס מאתר אוצר החכמה

(א) תשובה זו היא מהנו"ב עצמו, ובנו הנ"ל מבאר דבריו בשו"ת שיבת ציון סי' כ"ז. וראה בליקוטי הערות מו"מ בין מתכרים רבים הדנים בכונת הנו"ב, ואם יש נ"מ לדינא בין חתם סופר <שו"ת. מהדורה חדשה> - ב יו"ד א ב / סופר. משה בו שמואל {עמוד 125} (726077)

דבריו קיימים ואין לאכול אחוריים א"כ נקרו מהם שני הגידים:

ואני אומר דברי חכמים קיימים, דהרי יש לחקור כיון דקיי"ל [חגיגה ט"ו ע"ב] בני ישראל ולא בנות ישראל, וע"כ לא פליגי ר' יהודה ור' יוסי אלא אי סומכות רשות או אסור לסמוך, אבל כ"ע מודים דדרשי בני ולא בנות, א"כ קשה ג"ה נמי אמאי לא נימא בני ישראל ולא בנות ישראל, ולא ינהוג איסור ג"ה בנקבות ישראל. ולכאורה יש ליישב דלא דרשינן כן אלא בקום ועשה אבל בל"ת השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה. אך הא מצינו גם בל"ת אמור אל הכהנים בני אהרן ולא בנות אהרן שמטמאים למתים [קידושין ל"ה ע"ב], הרי אפילו בל"ת ממעטינן נשים, וא"כ בג"ה נמי אמאי נוהג בזכרים ונקבות. וצ"ל שאני גבי כהנים דהסברא נוטה לחלק בין זכרים אפי' בעלי מומין ובין נקבות לענין קדושת כהונה, משא"כ בשארי ל"ת השוה אשה לאיש ולא דרשינן בני ולא בנות כצ"ל:

והשתא אס"ד דאותו הגיד שנשה ביעקב הוא גיד דלא נמצא בבע"ח נקבות א"כ שפיר היה סברא לחלק בין בני ישראל לבנות ישראל, ואיך כתב סמ"ג נוהג בזכרים ונקבות, וכן במתני' [חולין פ"ט ע"ב] ג"ה נוהג וכו', לא קאמר ואינו נוהג בנקבות, אע"כ הגיד הוא הנמצא בין בזכרים ובין בנקבות וע"כ נוהג איסורו ג"כ בכל ודברי חכמים קיימים:

וע"ד הקושיא השניה אכתוב לו ממ"ש בדרושי בחי' תורה שלי אהא דאמרינן במנחות מ"ה ע"א פרשה זו אליהו עתיד לדורשה, י"ל ר' יוחנן לשיטתו אמר אליהו עתיד לדורשה, דרבינא משני ליה דהוה סד"א הואיל ואשתרי מליקה תשתרי נמי נבלה, והקשו תוס' [ד"ה הואיל] הא כהנים חייבים בציצית ולא אמרינן מדאשתרי כלאים גבייהו, אע"כ משום דלא אשתרו אלא בעידן עבודה, וה"נ הרי מליקה לא אשתרי אלא בעידן עבודה ומהיכי תיסק אדעתין למשרי נבלה. ולפע"ד לפמ"ש הר"ן פג"ה בסוגיא דריחא מילתא [ברי"ף דף ל"ב ע"א] דבאיסור הנאה לא שייך פסיק ריש', ומייתי ראייה מלובש כלאים להעביר המכס, ובספר טורי אבן [אבני מלואים] בפ' ראוהו ב"ד [כ"ח ע"א] הקשה א"כ הנודר מן המעיינ מ"ט אינו טובל בו בימות החמה

כיון דמצות לאו ליהנות ניתנו, ופ"ר דהנאת רחיצה אינו מעכב עליו באיסור הנאה ע"ש. מ"מ יש לי לעיין א"כ מאי איסור כלאים יש בלבישת כלאים בשעת עבודה, דמצוה לאו ליהנות ניתנו, ופ"ר לא שייך, ומכ"ש בכהן המלובש בבגדים מפני חמה וצינה ופושטם ללבוש בגדי כהונה לעבודת בוראו אין כאן כונת הנאת חמה וצינה, רק מצותו ולא ליהנות ניתנו ופ"ר אין כאן, הגע עצמך אם המוכסן גוזר מי שלא ילבש בגד כזה ורוצה לשחוט בהמה צריך לשלם מכס כך וכך, והוא לובש בגדי כלאים אלו להעבירו מכס שחיתת בהמה הרי פטור כנ"ל, וכי גרע צוואת המלך ה' צבאות ית"ש, דאפילו להרמב"ם [ה' כלאים פ"י הי"ח] ומחבר סי' ש"א [ס"ה] דאסור ללבוש להעביר מכס, מ"מ הא כתב הש"ך סק"ח משום דהעברת מכס היא הנאה, משא"כ הכא מצוה לאו ליהנות ניתנו. ואני כתבתי במקום אחר (ב) ע"פ דברי ר"ן נדרים ט"ו ע"ב דכל שעשוי לכך כגון מעין להקר או הנאת בעילה או בגד ללבוש שייך פ"ר גם באיסור הנאה, מ"מ האי אבנט אינו עשוי ללבוש לא לגוי ולא לישראל אלא למצותו לא שייך ביה איסור לבישה כלל. ועכצ"ל אה"נ קאמרינן משו"ה חייבים בציצית משום דלא אשתרי אלא בעידן עבודה, נמצא לא אשתרי כלל דמצות לאו ליהנות ניתנו משו"ה חייבים בציצית, אבל אה"נ אי היה איסור בלבישת כלאים ורחמנא שריא אפי' רק בשעת עבודה היו פטורים מציצית וה"א דשריא בנבלה הואיל ואשתרי במליקה, ומיושב קושית תוס':

ואין להקשות בכלאים בציצית נמי נימא לאו משום עשה דוחה ל"ת, אלא מצות לאו ליהנות ניתנו ופ"ר ליכא בכלאים. ז"א דעיקור מצות ציצית בטלית אשר תכסה בה מפני החמה והצינה, ועוד א"א בלובש מלבוש כל היום שלא יכוון להנאתו, אבל בגדי כהונה שאינו לובש רק ברגע עבודה כמ"ש רמב"ם סוף הלכות כלאים, והוא פושט מלבושיו שהוא לבוש להגן, הוא פושט אותם ולובש במקומם בגדים אלו, הרי אינו אלא משום מצוה, והוה כמו לא אפשר ולא קמכוין דהר"ן הנ"ל:

ומריש ה"א הא דאמרינן במס' ברכות פ' אין עומדין דף ל"א ע"ב ויביאו הנער אל עלי, שהיו מחזירים אחר כהן לשחיטה וא"ל שמואל שחיטה בזר כשרה ונתחייב מיתה משום שהורה

(ב) וכ"כ גם בחי' פסחים ע"ו ע"ב ד"ה שוב ראיתי, ובחי' נדרים ט"ו ע"א ד"ה הנאת.

חת"ם

שו"ת חיו"ד סימן סט

סופר

קא

ביהכ"פ שאחר מירק שחיטה על ידו [יומא ל"א ע"א], וזה אין עושין לכתחלה בשאר ימות השנה, אלא השוחט הוא המורק וכהן אחר מקבל דם, וא"כ ממנ"פ אי זה המקבל עומד לבוש בבגדי כהונה ועומד ומצפה עד ימצא כהן מלובש כבר בבגדי כהונה לשחוט כדי שלא יצטרך כהן ללבוש כלאים משום שחיטה, הא בין כך זה שוהה בבגדי כלאים שעליו ומצפה עד שימצא כהן השוחט, אי המקבל אינו מלובש עדיין עד שיבוא השוחט ואז ילבש עצמו, נמצא השוחט שוהה במלבושיו שיעור פשיטה ולבישה, שהרי זה יש לו זמן ללבוש וזה בא מלובש ושוחט, והרי הרבה שהות יש כאן, ועכ"פ נדחה איסור כלאים, והוצרכה הוראת שמואל לאפרושי מאיסורא לשעתה, והדרה קושיא לדוכתא אמאי נתחייב שמואל ה):

אלא מחוורתא כמ"ש לעיל שלבישת כלאים לצורך עבודה לית ביה איסור כלל, דלא גרע מלהעביר המכס, ומצות לאו ליהנות ניתנו, ופ"ר לא שייך בכלאים, ואין כאן אפרושי מאיסורא אפילו אם יניחם בטעותם דשחיטה צריכה כהונה ובגדים, מ"מ אין כונה להנות וליכא איסורא:

נחזור לדרושנו דהנה באליהו הנביא כתיב שלבש אדרת שער^א, וממנו ואילך מצינו שהרגילו נביאים בכך, כדכתיב [זכרי' י"ג ד'] לא ילבשו אדרת שער למען כחש, ולכאורה מחמת חסידות לא רצה להתנאות במלבושי כבוד. אבל אינו כן דהרי א"ר יוחנן במס' שבת [ק"ג ע"א] דקרי למנא מכבודותא, ודריש פ' כל כתבי [ק"ט ע"א] קרא לקדוש ה' מכובד זה כסות נקיה, ות"ח שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה [שם ק"ד ע"א]. אבל נראה מחשש תערובות חוט כלאים לא רצה ללבוש בגדי שש פשתן או צמר ע"כ לבש אדרת שער, ואפשר שהיה מהודר ויפה, כדאמרין סוף תמורה [ל"ד ע"א] דעביד כצפירתא. אלא לפ"ז מוכח דלא כהר"ן הנ"ל, דאס"ד ליכא בכלאים משום פ"ר בודאי ליכא למיחש אולי נתערבו בבגד שום חוט כלאים שאינו ניכר ושלא ברצונו^א, אע"כ ס"ל דלא כהר"ן ושייך בכלאים פ"ר

הלכה בפני עלי, יל"ד מאי לשון מחזירים אחר כהן, הלא בעזרה שכיחי כהנים טפי מישראל. והו"א דלפי סברתם דשחיטה בעי כהן וה"ה בגדי כהונה, ומ"מ כל מאי דמצי למיעבד בהיתרא טפי עדיף, ע"כ מהדרי אחר כהן שכבר עבד עבודה אחרת ומלובש בבגדי כהונה של כלאים לצורך אותה עבודה, ובתוך שיעור שהיית פשיטה ולבישה ישחוט הפר, ולא מחייב משום שהיית כלאים, מכיון דהוה בתוך שיעור פשיטה ולבישה, ורוצה להרוויח שלא יצטרך כהן ללבוש כלאים לכתחלה לצורך שחיטה, ובתוך כך א"ל שמואל שחיטה בזר כשרה. **ובזה מיושב מאי דמקשים^א** אמאי נתחייב שמואל משום מורה הלכה, הא הוה לאפרושי מאיסורא דלבישת בגדי כהונה של כלאים לצורך שחיטה. ולהנ"ל א"ש בלאה"נ לא מתעביד איסורא דהרי הוה מהדר אחר כהן מלובש כבר בהיתר ושישחט בתוך שיעור פשיטה ולבישה, ואי משום להודיעם הדין לזימני אחריתי כשלא ימצא כהן מלובש ובכל בקר לתמיד של שחר, ז"א לאפרושי מאיסורא לפי שעה, ומחויב לבוא לפני עלי ולומר ולדון לפניו ע"ג קרקע ולא כמורה ובא, וע"כ נתחייב כך ה"א מאז. מיהו פשיטה ולבישה דאבנט הוא זמן מועט מאוד. וזה ימים לא כבירים הקשני תלמיד אחד^ד כהנים שפגלו במקדש מזידים חייבים [גיטין נ"ד ע"ב], אמאי הא חייב מלקות על ששוהה עליו מלבוש כלאים [מכות כ"א ע"ב], וחייב מלקות על השהייה וקים ליה בדרכה מיניה, דלא גרע מזר שאכל תרומה וקרקע שיראין של חברו בר"פ אלו נערות [ל' ע"ב]. והשבתי לו אפי' אי כהנים שפגלו מיירי בעבודות דבעי בגדי כהונה היינו מקבלה ואילך, מ"מ כיון שכבר מלובש בהם ושוב מחשב בפיגול ומחשבה כרגע כמימריה ואינו שוהה בה אפי' שיעור פשיטה ולבישת האבנט אע"פ שהוא זמן מועט ולק"מ. מ"מ הדרנא להנ"ל שישבתי קושיא משמואל ע"ד האמור:

ושוב הדרנא בי דלאו מילתא היא דאמינא, דהרי עכ"פ בעי עוד כהן סמוך לשוחט לקבל דם, שא"א להשוחט לקבל דם בעצמו אם לא בכה"ג

ובדרשות שס"ח ד' ד"ה כתיב, תי' מרן קו' הנ"ל באו"א, ע"ש.
 (ו) לא מצינו מפורש שאדרת אליהו היתה משער, ועיין מצודת דוד עה"פ המוכח בסמוך.
 (ז) רבים תמהו על זה דהא אליהו הנביא לבש האדרת ככונה להנות מהלבישה, וכה"ג אם נתערב בו חוט של מין אחר שפיר חשיב נהנה מכלאים, שהרי ע"י תערובת זו כל הודפס מאתר אוצר החכמה

(ג) בנין אריאל פ' ויקרא, וזרע יעקב חי' ברכות בהשמטה בסוף הספר.
 (ד) ה"ה הג"מ מאיר פערלס אב"ד קראלי, ותשובת מרן אליו הנז' בסמוך נדפסה בקובץ תשובות סי' מ"ח ע"ש ד"ה מה שהקשה.
 (ה) בתו"מ פ' פקודי ד"ה אבנט, שם פ' נצבים ד"ה ויגמל, חתם סופר <שו"ת. מהדורה חדשה> - ב יו"ד א ב / סופר. משה בן שמואל {עמוד 127} {726077}